Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

18. detsember 2025*

Apellatsioonkaebus – Ühine varjupaiga- ja sisserändepoliitika – Määrus (EL) 2019/1896 – Euroopa Liidu välispiiride integreeritud haldamine – Euroopa piiri- ja rannikuvalve – Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet (Frontex) – Frontexi kohustused põhiõiguste kaitsmisel – Kolmandasse riiki tagasitõrjumise (*pushback*) praktika Egeuse mere piirkonnas – Frontexi lepinguväline vastutus – Tegelik ja kindel kahju – Tõendamiskoormis – Tõhus kohtulik kaitse – *Prima facie* tõend – Euroopa Liidu Üldkohtu kohustus teha kohtuasjas menetlustoiminguid

Kohtuasjas C-136/24 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 19. veebruaril 2024 esitatud apellatsioonkaebus,

Alaa Hamoudi, esindajad: *avvocato* F. Gatta, hiljem *avvocato* F. Gatta ja professor A. Musco Eklund, keda abistas ekspert J. De Coninck,

apellant,

teine menetlusosaline:

Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet (Frontex), esindajad: C. Carroll ja R.-A. Popa, keda abistas *avocat* B. Wägenbaur, hiljem H. Y. Caniard, C. Carroll ja R.-A. Popa, keda abistas *avocat* B. Wägenbaur,

kostja esimeses kohtuastmes,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident T. von Danwitz, kodade presidendid F. Biltgen, K. Jürimäe, L. Arastey Sahún, I. Ziemele, J. Passer ja O. Spineanu-Matei, kohtunikud S. Rodin, D. Gratsias, M. Gavalec, Z. Csehi ja B. Smulders (ettekandja),

kohtujurist: R. Norkus,

kohtusekretär: ametnik C. Strömholm,

arvestades kirjalikku menetlust ja 4. veebruari 2025. aasta kohtuistungil esitatut,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

olles 10. aprilli 2025. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 Alaa Hamoudi palub oma apellatsioonkaebuses tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 13. detsembri 2023. aasta kohtumääruse Hamoudi *vs.* Frontex (T-136/22, edaspidi „vaidlustatud kohtumäärus“, EU:T:2023:821), millega Üldkohus jättis rahuldamata tema ELTL artikli 268 alusel esitatud hagi nõudega hüvitada kahju, mis talle väidetavalt tekitati liidu õiguse rikkumisega, mille Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet (Frontex) pani väidetavalt toime Kreeka ametiasutuste poolt tema suhtes võetud väljasaatmismeetmete raames.

Õiguslik raamistik

Määrus (EL) 2019/1896

2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2019. aasta määruse (EL) 2019/1896, mis käsitleb Euroopa piiri- ja rannikuvalvet ning millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1052/2013 ning (EL) 2016/1624 (ELT 2019, L 295, lk 1), põhjendustes 2, 3, 24, 81 ja 103 on märgitud:

„(2) Euroopa Liidu Liikmesriikide Välispiiril Tehtava Operatiivkoostöö Juhtimise Euroopa Agentuur asutati nõukogu [26. oktoobri 2004. aasta] määrusega (EÜ) nr 2007/2004 [Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuuri asutamise kohta (ELT 2004, L 349, lk 1)]. Alates oma kohustuste täitmisele asumisest 1. mail 2005 on agentuur edukalt aidanud liikmesriikidel rakendada välispiiri halduse operatiivseid aspekte ühisoperatsioonide ja piirivalve kiirreageerimisoperatsioonide, riskianalüüsi, teabevahetuse, kolmandate riikidega suhtlemise ning tagasisaadetavate tagasisaatmise kaudu.

(3) Euroopa Liidu Liikmesriikide Välispiiril Tehtava Operatiivkoostöö Juhtimise Euroopa Agentuur nimetati ümber Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ametiks[…], mille kohta kasutatakse üldiselt nimetust Frontex, ning selle ülesandeid laiendati, jätkates täielikult kogu tegevust ja kõiki menetlusi. [Frontexi] peamisteks ülesanneteks peaks olema kehtestada Euroopa integreeritud piirihalduse mitmeaastase strateegilise poliitikatsükli rakendamise osana tehniline- ja tegevusstrateegia; valvata piirikontrolli tõhusa toimimise järele välispiiridel; teha riskianalüüsi ja hinnata haavatavust; tagada suurem tehniline ja operatiivabi liikmesriikidele ja kolmandatele riikidele ühisoperatsioonide ja piirivalve kiirreageerimisoperatsioonide kaudu; tagada meetmete praktiline elluviimine olukorras, mis nõuab kiiret tegutsemist välispiiridel; anda tehnilist ja operatiivabi merehädaliste otsingu- ja päästeoperatsioonides; ning korraldada, kooskõlastada ja läbi viia tagasisaatmisoperatsioone ja tagasisaatmisega seotud sekkumisi.

[…]

(24) [Frontexi] lisaülesannete ja -pädevusega peaksid kaasnema tugevamad põhiõiguste kaitsemeetmed ja suurem aruandekohustus ning vastutus eelkõige seoses koosseisuliste töötajate täitevvolituste teostamisega.

[…]

(81) [Frontex] peaks, täiel määral põhiõigusi järgides ning piiramata liikmesriikide vastutust tagasisaatmisotsuste tegemisel, andma liikmesriikidele tagasisaatmismenetluse käigus tehnilist ja operatiivabi, sealhulgas kolmandate riikide kodanike kindlakstegemisel ning seoses liikmesriikide muu tagasisaatmisele eelneva ja tagasisaatmisega seotud tegevusega. Lisaks peaks [Frontex] abistama liikmesriike tagasisaatmiseks vajalike reisidokumentide hankimisel koostöös asjaomaste kolmandate riikide asutustega.

[…]

(103) Käesolevas määruses järgitakse põhiõigusi ning ELi lepingu artiklites 2 ja 6 ning Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (edaspidi „harta“) tunnustatud põhimõtteid, eelkõige inimväärikuse austamist, õigust elule, piinamise ning ebainimliku või alandava kohtlemise ja karistamise keeldu, inimkaubanduse keeldu, õigust vabadusele ja turvalisusele, õigust isikuandmete kaitsele, dokumentidele juurdepääsu õigust, varjupaigaõigust, kaitset väljasaatmise eest, tagasi- ja väljasaatmise lubamatust, mittediskrimineerimist ja lapse õigusi.“

3 Määruse artiklis 1 „Reguleerimisese“ on sätestatud:

„Käesoleva määrusega asutatakse Euroopa piiri- ja rannikuvalve, et tagada välispiiridel Euroopa integreeritud piirihaldus eesmärgiga hallata piire tulemuslikult, järgides täiel määral põhiõigusi, ning tõhustada liidu tagasisaatmispoliitikat.

Käesolevas määruses käsitletakse rändeprobleeme ning võimalikke tulevasi probleeme ja ohte välispiiridel. Sellega kindlustatakse liidus kõrgetasemeline sisejulgeolek, järgides samal ajal täiel määral põhiõigusi ning kaitstes isikute vaba liikumist liidus. See aitab kaasa välispiiridel piiriülese kuritegevuse avastamisele, tõkestamisele ja selle vastu võitlemisele.“

4 Määruse artiklis 4 „Euroopa piiri- ja rannikuvalve“ on sätestatud:

„Euroopa piiri- ja rannikuvalve moodustavad piirihalduse eest vastutavad liikmesriikide riiklikud asutused, sealhulgas piirikontrolli ülesandeid täitvad rannikuvalveasutused, ja tagasisaatmise eest vastutavad riiklikud asutused ning [Frontex].“

5 Määruse artikli 5 „[Frontex]“ lõigetes 3 ja 4 on ette nähtud:

„3. Et tagada sidus Euroopa integreeritud piirihaldus, hõlbustab ja tõhustab [Frontex] välispiiride haldamisega seotud liidu meetmete, eelkõige [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määruse (EL) 2016/399, mis käsitleb isikute üle piiri liikumist reguleerivaid liidu eeskirju (Schengeni piirieeskirjad) (ELT 2016, L 77, lk 1)] kohaldamist, ning tagasisaatmisega seotud liidu meetmeid.

4. [Frontex] panustab liidu õiguse, sealhulgas põhiõigusi käsitleva liidu õigustiku ja eelkõige [harta] pidevasse ja ühetaolisesse kohaldamisse välispiiridel. [Frontexi] panus hõlmab heade tavade vahetamist.“

6 Määruse 2019/1896 artikkel 7 „Jagatud vastutus“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Euroopa integreeritud piirihaldust rakendab Euroopa piiri- ja rannikuvalve ning selle eest jagavad vastutust [Frontex] ja piirihalduse eest vastutavad riiklikud asutused, sealhulgas rannikuvalveasutused, kui nad teostavad merepiiridel patrull- ja vaatlustegevust ning täidavad muid piirikontrolli ülesandeid. Liikmesriikidele jääb esmavastutus nende kontrolli alla kuuluvate välispiirilõikude haldamise eest.

[…]

4. [Frontex] toetab välispiiride haldamise ja tagasisaatmisotsuste täitmisega seotud liidu meetmete kohaldamist, toetades, hinnates ja koordineerides liikmesriikide tegevust nende meetmete rakendamisel ja tagasisaatmisel ning osutades neile selleks tehnilist ja operatiivabi. [Frontex] ei toeta ühtegi meedet ega osale üheski tegevuses, mis on seotud sisepiiridel teostatava kontrolliga. [Frontex] vastutab täielikult oma otsuste eest ja sellise tegevuse eest, mille eest tal on käesoleva määruse kohaselt ainuvastutus.

[…]“.

7 Määruse artiklis 10 „[Frontexi] ülesanded“ on sätestatud:

„1. [Frontex] täidab järgmisi ülesandeid:

a) jälgib rändevooge ning teeb integreeritud piirihalduse kõikide aspektide riskianalüüse;

b) jälgib, muu hulgas operatiivandmeid kogudes, liikmesriikide operatiivvajadusi tagasisaatmise läbiviimisel;

[…]

e) jälgib põhiõiguste järgimist kõigi oma tegevuste puhul välispiiridel ning tagasisaatmisoperatsioonide puhul;

[…]

g) abistab liikmesriike olukorras, kus välispiiridel on vaja tõhustatud tehnilist ja operatiivabi, koordineerides ja korraldades ühisoperatsioone, võttes arvesse seda, et mõnikord võib olla liidu ja rahvusvahelise õiguse kohaselt tegemist humanitaarhädaolukorra ja merepäästega;

[…]“.

8 Määruse artikli 36 „[Frontexi] tegevus välispiiridel“ lõikes 2 on sätestatud:

„[Frontex] korraldab vastuvõtvale liikmesriigile asjakohase tehnilise ja operatiivabi ning võib kooskõlas asjakohase liidu ja rahvusvahelise õigusega, sealhulgas tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõttega, võtta ühe või mitu järgmistest meetmetest:

a) ühisoperatsioonide koordineerimine ühe või mitme liikmesriigi jaoks ning alalise korpuse ja tehniliste seadmete kohapeale suunamine;

b) piirivalve kiirreageerimisoperatsioonide korraldamine ning alalise korpuse ja tehniliste seadmete kohapeale suunamine;

[…]

e) käesoleva lõike punktides a, b ja c osutatud operatsioonide raames ning kooskõlas [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta määrusega (EL) nr 656/2014, millega kehtestatakse eeskirjad Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuuri koordineeritava operatiivkoostöö raames toimuva patrull- ja vaatlustegevuse jaoks välistel merepiiridel (ELT 2014, L 189, lk 93),] ja rahvusvahelise õigusega tehnilise ja operatiivabi andmine liikmesriikidele ja kolmandatele riikidele seoses merehädaliste otsingu- ja päästetöödega, mis võivad toimuda merepiiridel teostatava patrull- ja vaatlustegevuse käigus;

[…]“.

9 Määruse artiklis 37 „Ühisoperatsioonide ja piirivalve kiirreageerimisoperatsioonide algatamine välispiiridel“ on sätestatud:

„1. Välispiiride kontrolliga seotud kohustuste täitmisel võib liikmesriik taotleda, et [Frontex] käivitaks ühisoperatsioone, et lahendada eesseisvaid probleeme, sealhulgas ebaseaduslik sisseränne, praegused või tulevased ohud selle välispiiridel või piiriülene kuritegevus, või osutaks suuremat tehnilist ja operatiivabi. Taotluses võib liikmesriik märkida ka seda, millise profiiliga töötajaid on kõnealuseks ühisoperatsiooniks vaja, sealhulgas asjakohasel juhul need töötajad, kellel on täitevvolitused.

2. Kui seda taotleb liikmesriik, kes seisab silmitsi spetsiifiliste ja ebaproportsionaalsete probleemidega, eriti teatavatesse välispiiripunktidesse suure hulga selliste kolmandate riikide kodanike saabumisega, kes üritavad siseneda loata tema territooriumile, võib [Frontex] suunata kõnealuse vastuvõtva liikmesriigi territooriumile piiratud ajavahemikuks piirivalve kiirreageerimisrühma.

3. Tegevdirektor hindab, kiidab heaks ja koordineerib liikmesriikide esitatud ühisoperatsioonide ettepanekuid või piirivalve kiirreageerimisoperatsioonide ettepanekuid. Ühisoperatsioonidele ja piirivalve kiirreageerimisoperatsioonidele peab eelnema põhjalik, usaldusväärne ja ajakohastatud riskianalüüs, mis võimaldab [Frontexil] seada kavandatavad ühisoperatsioonid ja piirivalve kiirreageerimisoperatsioonid tähtsuse järjekorda, võttes vastavalt artiklile 34 arvesse välispiiri piirilõikudele määratud mõjutasemeid ja vahendite olemasolu.

[…]“.

10 Määruse 2019/1896 artiklis 38 „Ühisoperatsioonide operatsiooniplaanid“ on sätestatud:

„1. Ühisoperatsiooni ettevalmistamisel koostab tegevdirektor koostöös vastuvõtva liikmesriigiga nimekirja vajalike tehniliste seadmete, töötajate ja selle kohta, millise profiiliga töötajaid on vaja, sealhulgas asjakohasel juhul töötajad, kellel on täitevvolitused, mille teostamiseks antakse luba kooskõlas artikli 82 lõikega 2. […]

2. Tegevdirektor koostab välispiiridel korraldatavateks ühisoperatsioonideks operatsiooniplaani. Tegevdirektor ja vastuvõttev liikmesriik lepivad osalevate liikmesriikidega tihedalt ja õigeaegselt

konsulteerides kokku operatsiooniplaani, milles täpsustatakse ühisoperatsiooni korralduslikud ja menetluslikud aspektid.

3. Operatsiooniplaan on [Frontexile], vastuvõtvale liikmesriigile ja osalevatele liikmesriikidele siduv. See hõlmab kõiki ühisoperatsiooni läbiviimiseks vajalikuks peetavaid aspekte, sealhulgas järgmist:

[…]

d) rühmade ülesannete, sealhulgas täitevvolitusi eeldavate ülesannete, kohustuste, sealhulgas põhiõiguste järgimise ja andmekaitsenõuetega seotud kohustuste, ning rühmadele antavate erikorralduste kirjeldus, milles käsitletakse muu hulgas vastuvõtvas liikmesriigis lubatud andmebaaside kasutamist ning lubatud teenistusrelvi, laskemoona ja seadmeid;

[…]

i) teavitus- ja hindamissüsteem, mis hõlmab hindamisaruande kriteeriume, sealhulgas seoses põhiõiguste kaitsega, ja lõpliku hindamisaruande esitamise lõppkuupäeva;

[…]

l) [Frontexi] operatiivtegevuse käigus põhiõiguste tagamise üldsuunised;

[…]“.

11 Määruse artiklis 39 „Piirivalve kiirreageerimisoperatsiooni käivitamise kord“ on sätestatud:

„1. Liikmesriigi taotlus piirivalve kiirreageerimisoperatsiooni käivitamiseks sisaldab olukorra kirjeldust, võimalikke eesmärke, kavandatavaid vajadusi ning seda, millise profiiliga töötajaid on vaja, sealhulgas asjakohasel juhul need töötajad, kellel on täitevvolitused. […]

[…]

5. Tegevdirektor teeb piirivalve kiirreageerimisoperatsiooni käivitamise taotluse kohta otsuse kahe tööpäeva jooksul alates taotluse kättesaamise kuupäevast. Samal ajal teavitab tegevdirektor otsusest kirjalikult asjaomast liikmesriiki ja haldusnõukogu. Otsuses esitatakse otsuse tegemise peamised põhjused.

[…]

8. Tegevdirektor koostab koos vastuvõtva liikmesriigiga artikli 38 lõikes 2 osutatud operatsiooniplaani ja lepib selles kokku viivitamata ning igal juhul hiljemalt kolme tööpäeva jooksul alates otsuse kuupäevast.

[…]“.

12 Nimetatud määruse artikkel 44 „Koordineeriv ametnik“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. [Frontex] tagab ühisoperatsioonide, katseprojektide ja piirivalve kiirreageerimisoperatsioonide kõikide korralduslike aspektide operatiivse rakendamise, sealhulgas koosseisuliste töötajate kohaloleku.

[…]

3. Koordineeriv ametnik tegutseb ameti nimel kõigis rühmade kohapeale suunamisega seotud küsimustes. Koordineeriva ametniku ülesanne on edendada koostööd ja koordineerimist vastuvõtvate ja osalevate liikmesriikide vahel. Koordineerivat ametnikku abistab ja nõustab vähemalt üks põhiõiguste vaatleja. Koordineeriv ametnik teeb eelkõige järgmist:

[…]

b) jälgib koostöös põhiõiguste vaatlejatega operatsiooniplaani nõuetekohast elluviimist, sealhulgas põhiõiguste kaitsmise osas, ning annab tegevdirektorile sellest aru;

[…]

d) teavitab tegevdirektorit, kui vastuvõtvate liikmesriikide poolt rühmadele antud korraldused ei ole, eelkõige põhiõiguste küsimustes, operatsiooniplaaniga kooskõlas ja kui see on kohane, soovitab tegevdirektoril kaaluda otsuse tegemist kooskõlas artikliga 46.

[…]“.

13 Määruse artikli 46 „Otsused tegevused peatada, lõpetada või neid mitte alustada“ lõigetes 4 ja 5 on ette nähtud:

„4. Tegevdirektor lõpetab pärast põhiõiguste ametnikuga konsulteerimist ja asjaomasele liikmesriigile teatamist [Frontexi] poolt tegevuse rahastamise või peatab või lõpetab selle tegevuse tervikuna või osaliselt, kui ta leiab, et asjaomase tegevusega seotud põhiõigusi või rahvusvahelise kaitsega seotud kohustusi on raskelt rikutud või et nende rikkumine tõenäoliselt jätkub.

5. Pärast konsulteerimist põhiõiguste ametnikuga otsustab tegevdirektor mitte käivitada [Frontexi] tegevust, mille puhul ta leiab, et juba algusest peale oleksid tõsised põhjused see peatada või lõpetada, kuna see võib tuua kaasa põhiõiguste või rahvusvahelise kaitsega seotud kohustuste raskeid rikkumisi. Tegevdirektor teavitab asjaomaseid liikmesriike sellisest otsusest.“

14 Määruse nr 2019/1896 artikli 48 „Tagasisaatmine“ lõikes 1 on sätestatud:

„Tegemata sisulist otsust tagasisaatmise kohta, mis jääb liikmesriikide ainuvastutusse ning järgides põhiõigusi, liidu õiguse ja rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtteid, sealhulgas rahvusvahelist kaitset, tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet ja laste õigusi, teeb [Frontex] seoses tagasisaatmisega järgmist:

a) annab liikmesriikidele tagasisaatmise valdkonnas tehnilist ja operatiivabi, sealhulgas

i) tagasisaatmisotsuste tegemiseks vajaliku teabe kogumisel, tagasisaatmismenetluste objektiks olevate kolmandate riikide kodanike isikusamasuse tuvastamisel ning seoses liikmesriikide muude tagasisaatmiseelsete, tagasisaatmisega seotud, saabumisjärgsete ja tagasisaatmisele järgnevate tegevustega, et saavutada integreeritud tagasisaatmise haldamise süsteem, mis hõlmaks liikmesriikide pädevaid asutusi ja milles osaleksid kolmandate riikide asjaomased ametiasutused ja muud olulised sidusrühmad;

[…]“.

15 Määruse artikkel 80 „Põhiõiguste kaitse ja põhiõiguste strateegia“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Euroopa piiri- ja rannikuvalve tagab käesolevast määrusest tulenevate ülesannete täitmisel põhiõiguste kaitse vastavalt asjaomasele liidu õigusele, eelkõige hartale, ja asjaomasele rahvusvahelisele õigusele, sealhulgas [Genfis 28. juulil 1951 allkirjastatud pagulasseisundi] konventsioonile [(*United Nations Treaty Series*, 189. kd, lk 150, nr 2545 (1954)), mida on täiendatud 31. jaanuaril 1967 New Yorgis sõlmitud pagulasseisundi protokolliga], [ÜRO Peaassamblee 20. novembril 1989 vastu võetud] lapse õiguste konventsioonile [(*United Nations Treaty Series*, 1577. kd, lk 3, nr 27531 (1990)] ning rahvusvahelise kaitse tagamisega seotud kohustustele, eelkõige tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõttele.

Selleks koostab [Frontex] põhiõiguste ametniku kaasabil ja heakskiidul põhiõiguste strateegia ja tegevuskava, mis hõlmavad tõhusat korraldust põhiõiguste järgimise jälgimiseks [Frontexi] kogu tegevuses, rakendab neid ning arendab neid edasi.

2. Oma ülesannete täitmisel tagab Euroopa piiri- ja rannikuvalve, et tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtte vastaselt ei toimetata ühtki isikut, ei sunnita sisenema ega saadeta tagasi sellisesse riiki ega anta muul viisil üle sellise riigi ametiasutustele, kus teda muu hulgas tõsiselt ohustab surmanuhtlus, piinamine, tagakiusamine või muu ebainimlik või alandav kohtlemine või karistus või kus tema elu või vabadus võib olla ohus tema rassi, usutunnistuse, rahvuse, seksuaalse sättumuse, teatavasse sotsiaalsesse rühma kuulumise või poliitiliste veendumuste tõttu, või kust isikut võidakse tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtte vastaselt teise riiki välja saata, teisele riigile välja anda või sinna tagasi saata.

3. Euroopa piiri- ja rannikuvalve võtab oma ülesannete täitmisel arvesse laste, saatjata alaealiste, puuetega inimeste, inimkaubanduse ohvrite, arstiabi vajavate isikute, rahvusvahelist kaitset vajavate isikute, merehädaliste ja teiste eriti haavatavate isikute erivajadusi ja tegeleb nende vajadustega oma volituste raames. Euroopa piiri- ja rannikuvalve pöörab kogu oma tegevuses erilist tähelepanu laste õigustele ja tagab lapse parimate huvide kaitsmise.

[…]“.

16 Määruse artikli 97 „Vastutus“ lõikes 4 on sätestatud:

„Lepinguvälise vastutuse korral heastab [Frontex] vastavalt liikmesriikide õiguse ühistele üldpõhimõtetele mis tahes kahju, mida ta osakonnad või töötajad on oma ülesannete täitmisel, muu hulgas täitevvolituste teostamisel tekitanud.“

Üldkohtu kodukord

17 Üldkohtu kodukorra artiklis 88 on ette nähtud:

„1. Üldkohus võib võtta menetlust korraldavaid meetmeid ja teostada menetlustoiminguid või neid muuta igas menetlusstaadiumis kas omal algatusel või kohtuasja poole taotlusel.

2. Lõikes 1 nimetatud taotluses tuleb täpselt märkida taotletava meetme või toimingu eesmärk ja seda meedet või toimingut õigustavad põhjused. Kui taotlus esitatakse pärast esimest menetlusdokumentide vahetamist, peab taotluse esitanud pool teatama põhjused, miks ta ei saanud taotlust varem esitada.

3. Kui esitatakse taotlus menetlust korraldavate meetmete võtmiseks või menetlustoimingute tegemiseks, annab president teistele pooltele võimaluse esitada selle kohta oma seisukoht.“

18 Kodukorra artiklis 89 on sätestatud:

„1. Menetlust korraldavate meetmete eesmärk on tagada kohtuasjade ettevalmistamine, menetluste läbiviimine ja kohtuvaidluste lahendamine parimatel võimalikel tingimustel.

2. Menetlust korraldavate meetmete eesmärgiks on eelkõige:

a) tagada menetluse kirjaliku ja suulise osa nõuetekohane läbiviimine ja hõlbustada tõendite kogumist;

b) selgitada välja asjaolud, mille kohta pooled peavad oma argumente täiendama või mille puhul on vajalikud menetlustoimingud;

c) täpsustada poolte nõuded, nende väited ja argumendid ning nendevahelised vaidlusküsimused;

d) kaasa aidata vaidluste lahendamisele kompromissiga.

3. Menetlust korraldavate meetmete hulka kuuluvad eelkõige:

a) küsimused pooltele;

b) pooltelt vaidluse mõne aspekti kohta kirjalike või suuliste arvamuste küsimine;

c) pooltelt või [Euroopa Liidu kohtu põhikirja] artikli 24 teises lõigus nimetatud kolmandatelt isikutelt teabe küsimine;

d) pooltelt kohtuasjaga seotud dokumentide küsimine;

e) pooltega kohtumine.

4. Kui toimub kohtuistung, palub Üldkohus võimaluse korral, et pooled keskenduksid oma suulistes seisukohtades ühele või mitmele kindlaksmääratud küsimusele.“

19 Kodukorra artikli 90 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Menetlust korraldavate meetmete võtmise otsustab Üldkohus.“

20 Kodukorra artiklis 91 on sätestatud:

„Ilma et see piiraks [Euroopa Liidu kohtu põhikirja] artiklite 24 ja 25 kohaldamist, võidakse teostada järgmisi menetlustoiminguid:

a) poolte isiklik kohalekutsumine;

b) nõue ühele poolele andmete või kohtuasjaga seotud dokumentide esitamiseks;

c) nõue esitada dokumendid, millele juurdepääsu lubamisest institutsioon on keeldunud, vaidluses sellise keeldumise õiguspärasuse üle;

d) tunnistajate ärakuulamine;

e) ekspertiis;

f) sündmuskoha vaatlus.“

21 Üldkohtu kodukorra artikli 92 lõike 1 kohaselt määrab Üldkohus määrusega kindlaks vajalikud menetlustoimingud, nimetades tõendamist vajavad asjaolud.

22 Kodukorra artiklis 93 on ette nähtud:

„1. Tunnistajad, kelle ärakuulamist peetakse vajalikuks, kutsutakse kohtusse artikli 92 lõikes 1 ette nähtud määrusega, milles märgitakse:

a) tunnistaja nimi, amet ja elukoht;

b) ärakuulamise aeg ja koht;

c) tõendamist vajavad faktilised asjaolud ja iga asjaoluga seoses ära kuulatavad tunnistajad.

2. Üldkohus kutsub tunnistajad kohtusse, vajaduse korral pärast artikli 100 lõikes 1 nimetatud rahasumma deponeerimist.“

23 Kodukorra artikkel 94 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Pärast tunnistaja isikusamasuse kindlakstegemist teatab president tunnistajale, et tal tuleb kinnitada oma ütluste õigsust lõikes 5 ja artiklis 97 sätestatud viisil.

2. Üldkohus kuulab tunnistaja ära, olles kutsunud pooled ütluste andmisel osalema. President võib pärast tunnistaja ütluste andmist poolte taotlusel või omal algatusel esitada tunnistajale küsimusi.

3. See õigus on ka kõigil kohtunikel ja kohtujuristil.

4. Presidendi loal võivad poolte esindajad tunnistajale küsimusi esitada.

5. Artikli 97 sätetele vastavalt annab tunnistaja pärast ütluste andmist järgmise vande: „Vannun, et olen rääkinud tõtt, kogu tõe ja ainult tõtt.“

6. Üldkohus võib pärast kohtuasja poolte ärakuulamist vabastada tunnistaja vande andmisest.“

24 Kodukorra artiklis 95 on ette nähtud:

„1. Kohtusse nõuetekohaselt kutsutud tunnistajad on kohustatud kohtukutse peale kohale ilmuma ja ärakuulamisel osalema.

2. Kui kohtusse nõuetekohaselt kutsutud tunnistaja jätab mõjuva põhjuseta Üldkohtu ette ilmumata, võib kohus määrata talle rahatrahvi, mille ülemmäär on 5000 eurot, ja kutsuda tunnistaja uuesti kohtusse tema enda kulul.

3. Sama karistust võib kohaldada tunnistajale, kes ilma mõjuva põhjuseta keeldub ütlusi või vannet andmast.“

25 Üldkohtu kodukorra artiklis 106 on sätestatud:

„1. Üldkohtu menetluse suuline osa seisneb kohtuistungis suuliste seisukohtade ärakuulamiseks, mille Üldkohus korraldab omal algatusel või kohtuasja poole taotlusel.

2. Kohtuasja poole taotluses kohtuistungi korraldamiseks tuleb märkida põhjused, miks ta soovib olla ära kuulatud. Taotlus tuleb esitada kolme nädala jooksul alates pooltele menetluse kirjaliku osa lõpetamise teatise kättetoimetamisest. President võib seda tähtaega pikendada.

3. Kui lõikes 2 ette nähtud taotlust ei esitata, võib Üldkohus, kui ta leiab, et tal on kohtuasja toimikus olevate dokumentide põhjal piisavalt teavet, lahendada kohtuasja ilma menetluse suulise osata. Sellisel juhul võib ta hiljem siiski otsustada menetluse suulise osa avada.“

26 Kodukorra artiklis 126 on ette nähtud:

„Kui Üldkohus ei ole ilmselgelt pädev hagi läbi vaatama või kui hagi on ilmselgelt vastuvõetamatu või ilmselgelt õiguslikult põhjendamatu, võib Üldkohus ettekandja-kohtuniku ettepanekul igal ajal ja ilma menetlust jätkamata lõpetada kohtuasja põhistatud määrusega.“

Vaidluse taust

27 Vaidluse tausta on vaidlustatud kohtumääruse punktides 2–5 ja 10 kirjeldatud järgmiselt:

„2 Hageja on Süüria kodanik. Ta väidab, et 28. aprillil 2020, kui ta saabus paadiga Türgist, sisenes ta Kreeka territooriumile, nimelt Samose saarele, koos rühma teiste isikutega, et taotleda varjupaika. Lisaks märgib ta, et pärast nende maabumist sellel saarel pidas kohalik politsei ta koos teistega kinni ja samal päeval saatsid Kreeka ametiasutused ta tagasi merele, kus Türgi rannikuvalvelaev ta järgmisel päeval pardale võttis ja Türgi territooriumile viis (edaspidi „ 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetav vahejuhtum“).

3 Hageja väidab veel, et 29. aprillil 2020, ajal, mil ta oli merel, lendas sellest kohast kahel korral üle eravaatluslennuk, millel väidetavalt oli kaamera ja mis oli Frontexi teenistuses.

4 Hageja kinnitab, et pärast 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetavat vahejuhtumit viidi ta Türgi kinnipidamiskeskusesse, kus teda peeti kinni 10 päeva. Seejärel sai ta väljasaatmisotsuse ja tema Süüria pass konfiskeeriti. Seetõttu jäi ta Türki lõksu, ilma et ta oleks saanud kasutada varjupaigasüsteemi, ja ta elas kui ebaseaduslik sisserändaja, mistõttu teda ohustas kogu aeg tagasisaatmine Süüriasse.

5 Hageja poolt Üldkohtule esitatud kirjalikest selgitustest nähtub, et tal õnnestus vahepeal siseneda liidu liikmesriikide territooriumile ja esitada rahvusvahelise kaitse taotlus Saksamaal.

[…]

10 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetava vahejuhtumi ajal oli käimas kaks Frontexi operatiivtegevust geograafilises piirkonnas, kus see juhtum väidetavalt aset leidis, nimelt piirivalve kiirreageerimisoperatsioon Egeuse merel ja ühisoperatsioon „Poséidon““.

Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtumäärus

28 Apellant esitas 10. märtsil 2022 Üldkohtu kantseleisse ELTL artiklite 268 ja 340 alusel hagi, milles palus hüvitada kahju, mis oli talle väidetavalt tekitatud Frontexi õigusvastase tegevusega Egeuse merel läbi viidud operatsioonide käigus, eelkõige 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetava vahejuhtumi ajal. Sellega seoses palus ta mõista Frontexilt tema kasuks välja 500 000 eurot mittevaralise kahju eest, mis talle väidetavalt tekitati määruse 2019/1896 artiklite 38, 46 ja 80 ning harta artikli 1 (inimväärikus), artikli 2 (õigus elule), artikli 3 (õigus isikupuutumatusele), artikli 4 (piinamise ning ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise keeld), artikli 6 (õigus vabadusele ja turvalisusele), artikli 18 (varjupaigaõigus), artikli 19 (kaitse tagasisaatmise, väljasaatmise või väljaandmise korral) ja artikli 21 (diskrimineerimiskeeld) rikkumisega.

29 Apellant palus 10. märtsil 2022 Üldkohtul esiteks võtta menetlust korraldavad meetmed või teha menetlustoimingud selleks, et Frontex esitaks tema valduses olevad dokumendid, ning teiseks korraldada kohtuistung suuliste seisukohtade ärakuulamiseks. 29. aprillil ja 18. mail 2022 palus apellant Üldkohtul võtta menetlust korraldavad meetmed, et Frontex esitaks muid dokumente.

30 Üldkohus jättis vaidlustatud kohtumäärusega apellandi hagi rahuldamata. Olles selle kohtumääruse punktides 19–23 meelde tuletanud liidu lepinguvälise vastutuse tekkimise tingimusi reguleerivad põhimõtted ning selle kohtumääruse punktides 28–34 need põhimõtted, mis puudutavad eelkõige väidetava kahju tegelikku tekkimist, võttis Üldkohus sündmused, mille raames väidetav kahju põhjustati ja millele, apellant viitas esimeses kohtuastmes esitatud hagiavalduses, kohtumääruse punktis 36 kokku järgmiselt:

„Hageja kinnitab hagiavalduses, et 28. aprillil 2020 ligikaudu kell 7.30 hommikul saabus Samose saarele Kreekas 22 inimest, sealhulgas tema ise. Nad jõudsid randa, mille kõrval olid mäed, kuhu nad paadist lahkudes hakkasid ronima. Hageja väidab, et kui nad jõudsid mäetippu, tegi ta fotosid ja videoid, mille saatis ühele tuttavale Austrias. Mõne tunni jooksul palus rühm elanikel helistada politseisse. Kui politseiametnikud saabusid, konfiskeerisid nad nende telefonid ja sõidutasid rühma pikapiga tagasi rannale, kus olid väike laev ja väike paat. Kõik rühmaliikmed pidid seejärel

minema väikesesse oranži paati, mis hageja sõnul oli ilma jõuallikata päästeparv. Merel sunniti rühma veel kahel korral paati vahetama. Hageja sõnul jätkus selline solgutamine kogu öö ja kuni 29. aprilli 2020. aasta pärastlõunani, kui Türgi rannikuvalve nad viimaks üles korjas.“

31 Vaidlustatud kohtumääruse punktis 37 märkis Üldkohus, et „[h]ageja tugineb nende väidete tõendamiseks, mis puudutavad tema kohalolekut ja osalust 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetavas vahejuhtumis, järgmistele tõenditele:

– esiteks tema enda antud tunnistusele, mis on esitatud hagiavalduse lisana A.1;

– teiseks Bellingcati artiklile, mis avaldati 20. mail 2020 veebis (edaspidi „Bellingcati artikkel“), ja eelkõige kahele YouTube’i videole, mis olid lisatud sellele artiklile. Hagiavaldus sisaldab hüperlinki artiklit sisaldavale veebilehele nii hagivalduse tekstis kui ka lisas A.2;

– ja kolmandaks neljale fotole, mis on hagiavalduse lisas A.2. Need fotod on [Bellingcati artiklis] esitatud videotest tehtud värvilised kuvatõmmised“.

32 Vaidlustatud kohtumääruse punktis 39 leidis Üldkohus, et need tõendid olid ilmselgelt ebapiisavad, et tõendada veenvalt apellandi kohalolekut ja osalust 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetavas vahejuhtumis. Kohtumääruse punktides 40–60 esitatud põhjustel järeldas Üldkohus kohtumääruse punktis 61, et apellant ei ole tõendanud, et väidetav kahju on tegelik, ning et seega ilmselgelt ei ole kahju tegeliku tekkimise tingimus täidetud.

33 Seetõttu jättis Üldkohus kohtumääruse punktis 62 hagi ilmselge õigusliku põhjendamatuse tõttu rahuldamata, pidamata vajalikuks analüüsida, kas Frontexi lepinguvälise vastutuse muud tingimused olid täidetud.

Apellatsioonimenetluse poolte nõuded

34 Apellant palub Euroopa Kohtul:

– tühistada vaidlustatud kohtumäärus;

– teha asjas sisuline otsus, kui ta leiab, et tal on toimiku põhjal piisavalt teavet; teise võimalusena saata kohtuasi tagasi Üldkohtule faktiliste asjaolude täielikuks läbivaatamiseks, ja

– mõista mõlema astme kohtukulud välja Frontexilt.

35 Frontex palub Euroopa Kohtul:

– jätta apellatsioonkaebus rahuldamata, ja

– mõista kohtukulud, kaasa arvatud Frontexi kohtukulud, välja apellandilt.

Apellatsioonkaebus

36 Apellant põhjendab oma apellatsioonkaebust üheainsa väitega, mille kohaselt on Üldkohus rikkunud tõendamiskoormist reguleerivaid põhimõtteid, eirates Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga (edaspidi „EIÕK“) tagatud õigusi, mille kaitse tuleb harta artikli 52 lõike 3 kohaselt tagada kui minimaalne kaitsetase. See ainus väide koosneb kahest osast, mida tuleb analüüsida koos.

Poolte argumendid

37 Oma ainsa väite esimeses osas väidab apellant sisuliselt, et Üldkohus rikkus tõendamiskoormist reguleerivaid põhimõtteid, kui leidis vaidlustatud kohtumääruse punktides 35, 39, 61 ja 62, et apellant ei olnud ilmselgelt piisavalt tõendanud, et liidu lepinguvälise vastutuse tekkimise tingimus, mis puudutab kahju tegelikku tekkimist, oli täidetud.

38 Nagu nähtub Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast kohtuasjades, mis puudutavad varjupaigataotlejate väljasaatmist, tuleb nende haavatava olukorra tõttu võtta arvesse nende isikute raskusi või isegi võimatust tõendeid koguda. Eelkõige leiab Euroopa Inimõiguste Kohus, et sellistes olukordades ei ole otseste tõendite puudumine otsustav tegur, et sageli on nende ütluste ja neid toetavate dokumentide usaldusväärsuse hindamisel vaja kahtlusi tõlgendada nende isikute kasuks, ning kui need isikud on esitanud *prima facie* tõendi, et põhjendada oma versiooni faktilistest asjaoludest, on tõendamiskoormis ümber pööratud (vt selle kohta EIK 23. augusti 2016. aasta kohtuotsus J. K jt *vs.* Rootsi, CE:ECHR:2016:0823JUD005916612, punktid 92–97; EIK 13. veebruari 2020. aasta kohtuotsus N. D. ja N. T. *vs.* Hispaania, CE:ECHR:2017:1003JUD000867515, punkt 85, ning EIK 18. novembri 2021. aasta kohtuotsus M. H. jt *vs.* Horvaatia, CE:ECHR:2021:1118JUD001567018, punkt 268).

39 Kohaldades tõendamisnõudeid, mida on raske või isegi võimatu täita tagasisaatmisoperatsioonide raames, rikkus Üldkohus hartaga tagatud põhiõigusi, sealhulgas õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, ja EL toimimise lepingus ette nähtud täielikku õiguskaitsevahendite süsteemi. Need nõuded toovad kaasa Frontexi vabastamise igasugusest õiguslikust kohustusest anda asjakohast teavet, millele tal on ainsana juurdepääs, ning kõigist tagajärgedest, mis tulenevad selle teabe esitamata jätmisest.

40 Lisaks viis nende nõuete kohaldamine selleni, et Üldkohus tegi vigu faktiliste asjaolude õiguslikul kvalifitseerimisel ja moonutas tõendeid.

41 Esiteks moonutavad vaidlustatud kohtumääruse punktides 37, 42, 46, 47, 53 ja 55 sisalduvad Üldkohtu hinnangud – mille kohaselt ei võimaldanud Bellingcati artiklist pärinevad fotod ja videod kindlaks teha apellanti ega nende tegemise kohta ja kuupäeva – neid fotosid ja videoid.

42 Teiseks tegi Üldkohus nendes punktides faktiliste asjaolude õiguslikul kvalifitseerimisel vigu ja rikkus korrakohase õigusemõistmise põhimõtet, kui ta leidis, et apellandi esitatud tõendid olid liiga ebatäpsed, et neid saaks pidada asjakohasteks ja tõendusjõuga tõenditeks. Selles osas võimaldavad Üldkohtule esitatud fotod ja videod tuvastada apellandi ning kinnitada tema kohalolekut 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetava vahejuhtumi ajal. Neid asjaolusid kinnitab tema sõnul Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) aruanne – mis koostati pärast uurimist OC/2020/0866/A1, mis puudutas Frontexi poolt toime pandud tõsiseid rikkumisi, mis seisnesid eelkõige rändajate tagasitõrjumise mahavaikimises või tagasitõrjumises osalemises (edaspidi

„OLAFi aruanne“) –, millega apellandil oli võimalik tutvuda pärast lekkeid ajakirjandusse. Apellant palus Üldkohtul võtta menetlust korraldav meede, et talle see aruanne esitataks. Seda taotlust siiski ei rahuldatud ning seda ei ole vaidlustatud kohtumääruses isegi mainitud.

43 Kolmandaks tegi Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktides 40 ja 41 faktiliste asjaolude õiguslikul kvalifitseerimisel vea ja moonutas tõendeid, kui ta leidis, et esimeses kohtuastmes esitatud hagiavaldusele lisatud apellandi antud tunnistusel on vaid väike tõenduslik väärtus, see ei ole piisavalt täpne ega võimalda tuvastada teisi isikuid, kes viibisid 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetava vahejuhtumi ajal kohapeal. Apellant viitab selles kontekstis OLAFi aruandele, milles on kõigepealt tuvastatud, et Frontexi kaasrahastatud vahendeid kasutati kollektiivsete väljasaatmiste elluviimisel, vastupidi sellele, mida Frontex väitis uurimise käigus. Seejärel kinnitab see aruanne asjaolu, et Frontex oli otsustanud oma lennuvahendid ümber paigutada, et mitte olla Egeuse merel vahejuhtumite tunnistajaks, ning asjaolu, et tema ametnikud hoidusid vahejuhtumitest teatamisest vastuvõtva liikmesriigi vastumeetmete kartuses. Need asjaolud kinnitavad apellandi argumenti, et 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetav vahejuhtum on pigem juhtumist teatamata jätmine kui selle avastamata jäämine. Lõpuks kinnitab see aruanne 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetavat vahejuhtumit käsitleva Bellingcati artikli usaldusväärsust. Arvestades neid Üldkohtule esitatud tõendeid, oleks Üldkohus pidanud kõnealuste faktiliste asjaolude sisulise õigsuse tuvastamiseks tõlgendama kahtlusi apellandi kasuks.

44 Oma ainsa väite teises osas väidab apellant, et Üldkohus rikkus õigusnorme ja tegi faktiliste asjaolude õiguslikul kvalifitseerimisel vea, kui ta leidis vaidlustatud kohtumääruse punktides 14 ja 62, et tal on toimikus olevate dokumentide põhjal piisavalt teavet ning et hagi on ilmselgelt õiguslikult põhjendamatu. Apellant heidab Üldkohtule sisuliselt ette, et ta ei uurinud asja nõuetekohaselt ja kohaldas vääralt Üldkohtu kodukorra artiklit 126. Täpsemalt, kuna Üldkohus keeldus põhjendusi esitamata rahuldamast hageja taotlusi nõuda välja OLAFi aruanne ja ühisoperatsioonide teabeedastusrakenduses (*Joint Operations Reporting Application*) sisalduvad kolm aruannet (edaspidi „JORA aruanded“), millele Frontexil oli ainsana juurdepääs, ja võtta neid aruandeid arvesse ning keeldus korraldamast apellandi taotletud kohtuistungit, mille käigus apellant oleks saanud tunnistusi anda, rikkus Üldkohus korrakohase õigusemõistmise põhimõtet ja poolte võrdsuse põhimõtet ning analüüsis faktilisi asjaolusid puudulikult. Need vead, mis kahjustavad aluslepingutega kehtestatud täielikku õiguskaitsevahendite süsteemi ja toovad kaasa Frontexi ebaõiglase vabastamise igasugusest vastutusest, muudavad vääraks Üldkohtu hinnangud, mis on esitatud vaidlustatud kohtumääruse punktides 14, 58, 59, 61 ja 62.

45 Apellant leiab samuti, et vastupidi Frontexi väidetule on käesolev väide vastuvõetav. Ühelt poolt ei tugine apellant tõenditele, mida toimikus ei ole, vaid menetlust korraldavate meetmete taotlustele, mis esitati Üldkohtule selliste dokumentide väljanõudmiseks, millele Frontexil oli ainsana juurdepääs. Teiselt poolt väidab apellant, et tõendeid on moonutatud, mis on toimiku materjalidest tulenevalt ilmne, mistõttu ei ole vaja, et Euroopa Kohus faktilisi asjaolusid ja tõendeid uuesti hindaks.

46 Frontex väidab, et see ainus väide on ilmselgelt vastuvõetamatu ja igal juhul ilmselgelt põhjendamatu.

47 Esimesena väidab ta, et ainsa väite esimene osa on vastuvõetamatu. Kõigepealt piirdub apellant tema sõnul sellega, et taotleb selliste tõendite uuesti analüüsimist või hindamist, mis on esimest korda esitatud apellatsioonimenetluses. Seejärel ei nimeta ta vaidlustatud kohtumääruse vaidlustatud punkte, kui ta väidab, et rikutud on nii tõendamiskoormist reguleerivaid põhimõtteid kui ka harta artikli 52 lõiget 3. Lisaks esitleb apellant õigusküsimustena punkte, mis

kujutavad endast faktilistele asjaoludele antud hinnangut. Nii on see küsimuse puhul, kas kahtlusi tuleks tõlgendada apellandi kasuks Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika tähenduses. Frontex täpsustab sellega seoses, et see kohtupraktika ei saa prevaleerida Euroopa Liidu Kohtu põhikirja normi suhtes, mille kohaselt saab apellatsioonkaebuse esitada ainult õigusküsimustes. Lõpuks leiab Frontex, et apellant piirdub mitmes aspektis esimeses kohtuastmes esitatud argumentide kordamisega.

48 Igal juhul on see väiteosa osalt edutu ja osalt põhjendamatu. Kõigepealt ei ole vaidlustatud seda, et Bellingcati artiklis ei ole apellandi nime mainitud ja et nende videote graafiline kvaliteet on suhteliselt halb. Lisaks ei ole väidetavad moonutused või vead kuidagi tõendatud, kuna need ei nähtu ilmselgelt toimiku materjalidest. Pealegi ei ole OLAFi aruanne asjakohane, kuna selles ei ole kuidagi tõendatud, et apellant on tema esitatud fotodel kujutatud. Lõpuks võttis Üldkohus vastupidi apellandi väidetele nõuetekohaselt arvesse apellandi esitatud argumente ja tõendeid.

49 Teisena leiab Frontex, et ainsa väite teine osa on samuti vastuvõetamatu. Ühelt poolt tugineb apellant OLAFi aruandele, mida esimese kohtuastme toimikus ei olnud. Teiselt poolt, mis puudutab JORA aruandeid, siis ei ole nendes ära toodud vaidlustatud kohtumääruse punkte, millele ta nende aruannete alusel vastu vaidleb.

50 Igal juhul ei ole see väiteosa põhjendatud. Frontex leiab sellega seoses, et apellant ei saa vaidlustada vaidlustatud kohtumääruse punktis 14 esitatud Üldkohtu hinnangut, mille kohaselt oli tal toimikus olevate dokumentide põhjal piisavalt teavet, või hagi ilmselge õigusliku põhjendamatuse tõttu rahuldamata jätmist selle kohtumääruse punktis 62, tuginedes OLAFi aruandele, JORA aruannetele või ka apellandi taotlusele korraldada kohtuistung, et ta saaks Üldkohtusse ilmuda.

51 Mis puudutab apellandi taotlust Üldkohtule, et see kohus nõuaks OLAFi aruande välja tervikuna, sealhulgas selle lisad, siis nähtub 16. juuli 2009. aasta kohtuotsusest SELEX Sistemi Integrati *vs.* komisjon (C-481/07 P, EU:C:2009:461, punkt 44), et Üldkohus on ainupädev otsustama, kas tema käsutuses olevat teavet on vaja täiendada, määrates menetlust korraldavad meetmed või menetlustoimingud, mille eesmärk ei saa olla hageja tegevusetuse korvamine tõendite kogumisel. Igal juhul ei ole see aruanne asjakohane, kuna apellant ei märgi, et selles on tema nime mainitud või et see aruanne võimaldaks tõendada, et teda oli kujutatud fotodel, mille ta esitas esimeses kohtuastmes.

52 Lisaks, mis puudutab apellandi taotlust korraldada kohtuistung suuliste seisukohtade ärakuulamiseks, et ta saaks sinna ilmuda tunnistajana, siis leiab Frontex, et apellant eirab fakti, et Üldkohtu ülesanne on otsustada, kas kohtuasjas on vaja tunnistaja üle kuulata või kohtuistung korraldada. Frontex täpsustab, et kuna apellant ei ole esitanud ühtegi tõendit, mis näitaks, et Kreeka ametiasutuste võetud meetmed puudutavad teda ja/või ta on kujutatud esimeses kohtuastmes esitatud fotodel, ei saa Üldkohus olla kohustatud võtma menetlust korraldavaid meetmeid või tegema menetlustoiminguid, sest need ei võimalda esitada tõendeid, mille apellant esitamata jättis. Ei Üldkohus ega Euroopa Kohus ei saa eeldada, et 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetav vahejuhtum puudutas apellanti. Apellant ei ole ka näidanud, kuidas oleks kohtuistung Üldkohtus võimaldanud tuvastada, et ta oli üks esimeses kohtuastmes esitatud halva kvaliteediga fotodel kujutatud isikutest.

Euroopa Kohtu hinnang

Vastuvõetavus

53 Frontex vaidlustab esimesena apellatsioonkaebuse ainsa väite vastuvõetavuse sisuliselt põhjendusel, et apellant ei ole piisavalt täpselt määratlenud vaidlustatud kohtumääruse punkte, mida ta vaidlustab.

54 Selles osas nähtub ELTL artikli 256 lõike 1 teisest lõigust, Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 58 esimesest lõigust ning Euroopa Kohtu kodukorra artikli 168 lõike 1 punktist d ja artikli 169 lõikest 2, et apellatsioonkaebuses tuleb näidata täpselt selle kohtuotsuse kritiseeritavad osad, mille tühistamist nõutakse, samuti seda nõuet konkreetselt põhjendavad õiguslikud argumendid, vastasel juhul on apellatsioonkaebus või asjasse puutuv väide vastuvõetamatu (12. detsembri 2024. aasta kohtuotsus DD *vs.* FRA, C-680/22 P, EU:C:2024:1019, punkt 99 ja seal viidatud kohtupraktika).

55 Nendele nõuetele ei vasta ja tuleb seega vastuvõetamatuks tunnistada väide, mille raames esitatud argumendid ei ole piisavalt selged ja täpsed, et võimaldada Euroopa Kohtul teha õiguspärasuse kontrolli, eelkõige seetõttu, et peamised asjaolud, millele väide tugineb, ei nähtu piisavalt sidusalt ja arusaadavalt apellatsioonkaebuse tekstist endast, mis on selles osas sõnastatud ebaselgelt ja mitmeti mõistetavalt. Euroopa Kohus on samuti leidnud, et ilmselge vastuvõetamatuse tõttu tuleb läbi vaatamata jätta apellatsioonkaebus, millel puudub sidus struktuur, mis piirdub üldiste väidetega ja milles ei ole täpselt välja toodud need vaidlustatud kohtulahendi punktid, milles võib olla rikutud õigusnormi (12. detsembri 2024. aasta kohtuotsus DD *vs.* FRA, C-680/22 P, EU:C:2024:1019, punkt 100 ja seal viidatud kohtupraktika).

56 Käesolevas asjas tõi apellant oma ainsas väites välja tõendamiskoormist reguleerivate põhimõtete väidetavate rikkumiste tagajärjed EIÕK ja harta artikli 52 lõikega 3 tagatud õiguste seisukohast esiteks Üldkohtu poolt käesoleva kohtuasja menetlemisele ja teiseks Üldkohtu hinnangule esimese kohtuastme toimiku materjalide kohta. Lisaks viitas apellant selle väite igas osas vaidlustatud kohtumääruse punktidele, milles on väidetavalt rikutud õigusnormi. Sellest järeldub, et põhilised asjaolud, millele see väide tugineb, nähtuvad piisavalt sidusalt ja arusaadavalt apellatsioonkaebuse tekstist ning et apellandi argumendid on piisavalt selged ja täpsed, et Euroopa Kohus saaks teostada õiguspärasuse kontrolli.

57 Järelikult tuleb tagasi lükata asja läbivaatamist takistav asjaolu, mis põhineb sellel, et vaidlustatud kohtumääruse punktid, mida vaidlustatakse, ei ole piisavalt täpselt määratletud.

58 Teisena väidab Frontex, et apellatsioonkaebus on vastuvõetamatu, kuna apellant püüab selles esitada õiguslike asjaoludena faktilisi asjaolusid ja palub Euroopa Kohtul faktilisi asjaolusid või tõendeid uuesti hinnata. Eelkõige väidab Frontex, et küsimus, kas esineb kahtlus, mida tuleks tõlgendada apellandi kasuks, on faktiküsimus, ning et Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast tulenevad juhised varjupaigataotlejate tõendamiskoormise kohta väljasaatmisasjades ei saa prevaleerida Euroopa Liidu Kohtu põhikirja normi suhtes, mille kohaselt saab edasi kaevata ainult õigusküsimustes.

59 Sellega seoses tuleneb ELTL artiklist 256 ja Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 58 esimesest lõigust, et apellatsioonkaebus piirdub õigusküsimustega. Ainult Üldkohtul on pädevus tuvastada ja hinnata asjasse puutuvaid fakte ning hinnata tõendeid. Faktide ja tõendite hindamine ei ole seega õigusküsimus, mis sellisena kuulub apellatsiooni korras Euroopa Kohtu poolt

kontrollimisele, välja arvatud juhul, kui fakte või tõendeid on moonutatud (10. septembri 2024. aasta kohtuotsus Google ja Alphabet *vs.* komisjon (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika).

60 Küsimus, kas Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat ja harta artikli 52 lõiget 3 arvestades peavad tõendamiskoormist reguleerivad normid, mida kohaldatakse isikutele, kes on sellises olukorras nagu apellant, olema kohandatud nii, et kahtlusi saaks tõlgendada nende isikute kasuks, on siiski õigusküsimus. Kuigi tõendamiskoormise jaotuse küsimus võib mõjutada Üldkohtu poolt faktiliste asjaolude tuvastamist, on see õigusküsimus (6. jaanuari 2004. aasta kohtuotsus BAI ja komisjon *vs.* Bayer, C-2/01 P ja C-3/01 P, EU:C:2004:2, punkt 61).

61 Lisaks selgitab apellant oma apellatsioonkaebuses konkreetselt moonutusi, mille on tema väitel toime pannud Üldkohus. Väidetud moonutused ei vasta seega faktiliste asjaolude või tõendite ümberhindamise taotlusele.

62 Järelikult tuleb tagasi lükata ka asja läbivaatamist takistav asjaolu, mis põhineb faktiliste asjaolude esitamisel õiguslike asjaoludena.

63 Kolmandana, osas, milles Frontex vaidlustab apellatsioonkaebuse vastuvõetavuse, väites, et apellant piirdub esimeses kohtuastmes esitatud argumentide kordamisega, tuleneb Euroopa Kohtu praktikast tõepoolest, et apellatsioonkaebuses ei või piirduda Üldkohtus juba esitatud väidete ja argumentide kordamisega, esitamata argumente selle kohta, kuidas on Üldkohus rikkunud õigusnormi (26. juuni 2025. aasta kohtuotsus Mainova *vs.* komisjon, C-484/23 P, EU:C:2025:482, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika). Käesoleval juhul esitas apellant siiski konkreetselt argumendid, mille eesmärk on tõendada, et Üldkohus rikkus vaidlustatud kohtumääruses õigusnorme, mistõttu tuleb see asja läbivaatamist takistav asjaolu tagasi lükata.

64 Eeltoodud kaalutlusi arvestades on apellandi apellatsioonkaebus vastuvõetav.

Sisulised küsimused

65 Apellant väidab sisuliselt, et Üldkohus rikkus tõendamiskoormist reguleerivaid põhimõtteid, moonutas tõendeid ja tegi faktiliste asjaolude õiguslikul kvalifitseerimisel vigu, kui ta leidis, et tema esitatud tõendid olid ilmselgelt ebapiisavad, et tõendada veenvalt tema kohalolekut ja osalust 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetavas vahejuhtumis, mistõttu ei olnud ta tõendanud, et tema väidetav kahju on tegelik ja et seega oleks täidetud kahju tegeliku tekkimise tingimus, millest sõltub liidu lepinguvälise vastutuse tekkimine Frontexi tegevuse eest.

– Sissejuhatavad kaalutlused

66 Esiteks tuleb märkida, et Frontex on liidu asutus, mis on loodud määrusega nr 2007/2004, et parandada välispiiride integreeritud haldamist, mis on nüüd ette nähtud ELTL artikli 77 lõike 1 punktis c. Määruse 2019/1896 artikli 7 lõigetest 1 ja 4 tuleneb, et kuigi Frontexil ja piirihalduse eest vastutavatel riiklikel asutustel on selles osas jagatud vastutus, vastutab Frontex täielikult oma otsuste eest ja sellise tegevuse eest, mille eest ta on selle määruse kohaselt ainsana vastutav.

67 Määruse 2019/1896 artikli 97 lõikes 4 on sarnaselt ELTL artikli 340 teisele lõigule – mille konkreetseks väljenduseks see on – ette nähtud, et lepinguvälise vastutuse korral heastab Frontex vastavalt liikmesriikide õiguse ühistele üldpõhimõtetele mis tahes kahju, mida tema osakonnad või töötajad on oma ülesannete täitmisel tekitanud. Järelikult on EL toimimise lepingu seda sätet käsitlev Euroopa Kohtu praktika käesolevas asjas asjakohane.

68 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on liidu lepinguvälise vastutuse tekkimise eeldus ELTL artikli 340 teise lõigu alusel see, et samal ajal on täidetud järgmised tingimused: isikutele õigusi andva õigusnormi piisavalt selge rikkumine, kahju tegelik tekkimine ning otsene põhjuslik seos teo toimepanijale pandud kohustuse rikkumise ja kannatanutele tekkinud kahju vahel (vt 5. märtsi 1996. aasta kohtuotsus Brasserie du pêcheur ja Factortame (C-46/93 ja C-48/93, EU:C:1996:79, punkt 51) ning 5. märtsi 2024. aasta kohtuotsus Kočner *vs.* Europol (C-755/21 P, EU:C:2024:202, punkt 117 ja seal viidatud kohtupraktika).

69 Sellest kohtupraktikast tuleneb samuti, et kui üks neist tingimustest ei ole täidetud, tuleb hagi tervikuna rahuldamata jätta, ilma et oleks tarvis analüüsida muid liidu lepinguvälise vastutuse tingimusi, ning liidu kohus ei ole kohustatud neid tingimusi analüüsima kindlaksmääratud järjekorras (21. detsembri 2023. aasta kohtuotsus United Parcel Service *vs.* komisjon, C-297/22 P, EU:C:2023:1027, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika).

70 Mis puudutab täpsemalt teist tingimust ehk kahju tegelikku tekkimist, siis on nõutav, et kahju, mille hüvitamist nõutakse, oleks tegelik ja kindel (vt selle kohta 14. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus Giordano *vs.* komisjon, C-611/12 P, EU:C:2014:2282, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).

71 Teiseks, mis puudutab tõendamiskoormist ja tõendite kogumist reguleerivaid norme seoses liidu lepinguvälise vastutuse tekkimisega ELTL artikli 340 teise lõigu alusel, siis põhimõtteliselt peab sellele vastutusele tuginev pool tõendama veenvate tõenditega, et vastutuse tekkimise tingimused on täidetud. Seega on see pool kohustatud esitama sellised tõendid väidetava kahju olemasolu ja selle suuruse kohta (vt selle kohta 12. detsembri 2024. aasta kohtuotsus Nemea Bank *vs.* EKP jt, C-181/22 P, EU:C:2024:1020, punkt 60 ning seal viidatud kohtupraktika). Selleks võib nimetatud pool tugineda igat liiki tõenditele, kuna liidu õiguses on tõendite vaba kogumise põhimõte (vt selle kohta 12. detsembri 2024. aasta kohtuotsus DD *vs.* FRA, C-130/22 P, EU:C:2024:1018, punkt 92 ja seal viidatud kohtupraktika).

72 Kasutades pädevust, mille ELTL artikkel 268 koostoimes ELTL artikli 256 lõikega 1 annab Üldkohtule ELTL artikli 340 teises ja kolmandas lõigus ette nähtud kahju hüvitamisega seotud vaidluste lahendamiseks esimeses astmes ning Euroopa Kohtule nende vaidluste lahendamiseks apellatsiooniastmes, peab liidu kohus siiski tagama üksikisikute tõhusa kohtuliku kaitse.

73 ELTL artiklis 268 ette nähtud kahju hüvitamise hagi hindamisel tuleb nimelt lähtuda üksikisikute kohtuliku kaitse kogu süsteemist, mis on aluslepingutega kehtestatud, ja see aitab tagada selle kaitse tõhusust (6. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus Bank Refah Kargaran *vs.* nõukogu, C-134/19 P, EU:C:2020:793, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).

74 Sellega seoses tuleb meenutada, et ELL artiklist 2 tuleneb, et liit rajaneb muu hulgas sellistel väärtustel nagu võrdsus ja õigusriik. See, et eksisteerib tõhus kohtulik kontroll, millega tagatakse liidu õiguse järgimine, on juba iseenesest üks õigusriigi tunnus (25. juuni 2020. aasta kohtuotsus CSUE *vs.* KF, C-14/19 P, EU:C:2020:492, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika).

75 Lisaks näeb harta artikkel 47 – mis kinnitab tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtet – oma esimeses lõigus ette, et igaühel, kelle liidu õigusega tagatud õigusi või vabadusi rikutakse, on selles artiklis kehtestatud tingimuste kohaselt õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus (6. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus Bank Refah Kargaran *vs.* nõukogu, C-134/19 P, EU:C:2020:793, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).

76 Lisaks tuleb märkida, et nagu nähtub nõukogu 24. oktoobri 1988. aasta otsuse 88/591/ESTÜ, EMÜ, Euratom Euroopa ühenduste esimese astme kohtu asutamise kohta (EÜT 1988, L 319, lk 1; ELT eriväljaanne 01/01, lk 181) preambulist, asutati Üldkohus selleks, et säilitada kohtuliku kontrolli kvaliteet ja tõhusus ühenduse õiguskorras, mis on nüüd liidu õiguskord. Preambulis on sellega seoses täpsustatud, et kui anda Üldkohtule pädevus menetleda esimeses astmes hagisid, mis nõuavad keeruliste asjaolude põhjalikku uurimist, luues nii kaheastmelise kohtu, parandab see õigussubjektide kohtulikku kaitset.

77 Järelikult ei tohi see, kui Üldkohus kohaldab tõendamiskoormist ja tõendite kogumist reguleerivaid norme, kahjustada isikutele liidu õigusega antud õiguste kohtuliku kaitse tõhusust. Selline kohaldamine ei tohi eelkõige viia selleni, et ühele poolele pandav tõendamiskoormis on liiga suur või on seda isegi võimatu täita (*probatio diabolica*), ega seada kahtluse alla poolte võrdsuse põhimõtet, mis tähendab – nagu Euroopa Kohus on otsustanud – kohustust anda kummalegi poolele mõistlik võimalus oma seisukoha esitamiseks tingimustes, mis ei aseta üht poolt vastaspoolega võrreldes oluliselt ebasoodsamasse olukorda (17. novembri 2022. aasta kohtuotsus Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, punkt 62 ja seal viidatud kohtupraktika).

78 Seega peab Üldkohus nende normide kohaldamisel tagama harta artikliga 47 tagatud õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile täieliku järgimise, võttes arvesse tema menetluses oleva kohtuasja konkreetseid asjaolusid. Kui neid asjaolusid arvestades ilmneb, et nende normide kohaldamine paneb vaidluse ühele poolele liiga raske või isegi võimatu tõendamiskoormise, tuleb neid norme kohandada.

79 Kolmandaks tuleb meenutada, et Üldkohtule on antud pädevus tema menetluses olevate kohtuasjade ettevalmistamiseks ja läbivaatamiseks. Nimelt võib Üldkohus oma kodukorra artiklite 88 ja 89 alusel võtta menetlust korraldavaid meetmeid, mille eesmärk on tagada kohtuasjade ettevalmistamine, menetluste läbiviimine ja kohtuvaidluste lahendamine parimatel võimalikel tingimustel. Nagu nähtub Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklist 24, mida põhikirja artikli 53 alusel kohaldatakse Üldkohtu suhtes, koostoimes Üldkohtu kodukorra artikliga 89, võib Üldkohus võtta meetmeid, mis seisnevad eelkõige selles, et ta nõuab pooltelt kõigi dokumentide ja kogu teabe esitamist, mida ta peab vajalikuks. Kodukorra artikkel 91 võimaldab Üldkohtul teha menetlustoiminguid, mis hõlmavad muu hulgas poolte isiklikku kohtusse ilmumist, pooltelt andmete või kohtuasjaga seotud kõigi dokumentide esitamise nõudmist. Lisaks võib Üldkohus vastavalt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklitele 26–30, mida põhikirja artikli 53 alusel kohaldatakse Üldkohtu suhtes, koostoimes Üldkohtu kodukorra artiklitega 93–95, tunnistajad vande all ära kuulata. Kohtuistungil võimaldab Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikkel 32, mida selle põhikirja artikli 53 alusel kohaldatakse Üldkohtu suhtes, Üldkohtul pooled ja tunnistajad ära kuulata.

80 Kuigi on tõsi, et Üldkohus peab ise otsustama, kas seda pädevust on vaja kasutada (vt selle kohta 28. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus Heli-Flight *vs.* EASA, C-61/15 P, EU:C:2016:59, punkt 94 ja seal viidatud kohtupraktika), peab Üldkohus selle pädevuse teostamisel siiski täielikult järgima harta artiklist 47 tulenevaid nõudeid. Seega, kui tõendamiskoormist ja tõendite kogumist

reguleerivate õigusnormide kohaldamine ei võimalda erandkorras tagada hageja tõhusat kohtulikku kaitset, peab Üldkohus selleks, et tagada kaitse, mis on õigusel rajanevas liidus põhjapaneva tähtsusega, kasutama seda pädevust, et täiendada tema menetluses olevas kohtuasjas tema käsutuses olevat teavet.

81 Seega ei saa Üldkohus piirduda sellega, et lükkab hagejate väited tõendite ebapiisavuse tõttu tagasi, samas kui temast sõltub – eelkõige rahuldades nende poolte taotluse määrata menetlustoimingud, näiteks dokumentide väljanõudmine – selle ebakindluse kõrvaldamine, mis võib esineda nende väidete õigsuse suhtes, või põhjuste selgitamine, miks selline dokument ei saa mingil juhul ja olenemata selle sisust olla vaidluse lahendamisel asjakohane (vt selle kohta 4. märtsi 1999. aasta kohtuotsus Ufex jt *vs.* komisjon, C-119/97 P, EU:C:1999:116, punktid 110 ja 111, ning 4. oktoobri 2007. aasta kohtumäärus Olsen *vs.* komisjon, C-320/05 P, EU:C:2007:573, punkt 64).

82 Sarnases kontekstis tuleneb Üldkohtu väljakujunenud kohtupraktikast, et see kohus sekkub hageja kasuks tõendite kogumisse menetlust korraldavate meetmete raames erandjuhtudel, kui hagejal on neid tõepoolest vaja oma argumentide põhjendamiseks ja kui tal on raskusi nende hankimisega või nende andmisest on keeldutud (vt selle kohta Üldkohtu 25. septembri 2002. aasta kohtuotsus Ajour jt *vs.* komisjon, T-201/00 ja T-384/00, EU:T:2002:224, punkt 75; 16. oktoobri 2013. aasta kohtuotsus TF1 *vs.* komisjon, T-275/11, EU:T:2013:535, punkt 116, ja 11. detsembri 2014. aasta kohtuotsus van der Aat jt *vs.* komisjon, T-304/13 P, EU:T:2014:1055, punkt 61, ning Üldkohtu 4. veebruari 2005. aasta kohtumäärus Aguar Fernandez jt *vs.* komisjon, T-20/04, EU:T:2005:35, punkt 36).

83 Selleks et Üldkohus saaks sekkuda tõendite kogumisse, peab seda taotlev pool siiski esitama vähemalt minimaalsed tõendid, mis kinnitavad selle sekkumise vajalikkust kohtumenetluse huvides (vt selle kohta 28. juuli 2011. aasta kohtuotsus Diputación Foral de Vizcaya jt *vs.* komisjon, C-474/09 P – C-476/09 P, EU:C:2011:522, punkt 92 ja seal viidatud kohtupraktika).

84 Euroopa Kohtu ülesanne apellatsioonimenetluses, milles vaidlustatakse tõendamiskoormist ja tõendite kogumist reguleerivate normide kohaldamine Üldkohtu poolt, on kontrollida, kas Üldkohus on täitnud käesoleva kohtuotsuse punktides 78 ja 80 nimetatud kohustused harta artiklist 47 tulenevaid nõudeid täielikult järgides.

85 Neid sissejuhatavaid täpsustusi arvestades tuleb analüüsida, kas käesoleval juhul rikkus Üldkohus oma kohustust kohandada tõhusa kohtuliku kaitse tagamiseks tõendamiskoormist ja tõendite kogumist reguleerivaid norme.

– Tõendamiskoormise kohandamise vajadus

86 Vaidlustatud kohtumääruse punktis 39 leidis Üldkohus, et apellandi esitatud tõendid olid ilmselgelt ebapiisavad, et tõendada veenvalt tema kohalolekut ja osalust 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetavas vahejuhtumis.

87 Selleks et teha kindlaks, kas – nagu väidab apellant – selle seisukohaga on rikutud õigusnormi, sest Üldkohus ei võtnud arvesse tõendamiskoormise kohandamise vajadust, arvestades erilisi asjaolusid seoses apellandi lepinguvälise vastutuse hagiga, mille ta esitas Euroopa Liidu vastu ja milles ta palus hüvitada kahju, mida ta väidetavalt kandis määruse 2019/1896 artikli 46 lõigete 4 ja 5 rikkumise ning harta artiklitest 1–4, 6, 18, 19 ja 21 tulenevate põhiõiguste rikkumise tõttu Frontexi poolt selle vahejuhtumi ajal, tuleb märkida, et sellel hagil on järgmised erisused.

88 Esiteks seisneb väidetav vahejuhtum nende isikute – kes nagu apellantki on oma päritoluriigist põgenenud – liidu territooriumilt meritsi tagasisaatmises kolmandasse riiki, andmata neile võimalust esitada sellel territooriumil rahvusvahelise kaitse taotlus. Sellist tagasitõrjumisoperatsiooni iseloomustab aga sellele allutatud isikute suur haavatavus ning asjaolu, et ametiasutused ei ole neid isikuid tuvastanud ega kohelnud neid individuaalselt. Lisaks on need isikud asjaolude asetleidmise ajal olukorras, mis võimaldab neil üksnes väga raske vaevaga koguda tõendeid selliste asjaolude tõendamiseks või mis isegi välistab igasuguse sellise võimaluse, eelkõige juhul, kui liikmesriigi ametiasutused on nende isikute telefonid konfiskeerinud.

89 Teiseks, nagu nähtub vaidlustatud kohtumääruse punktist 10, oli 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetava vahejuhtumi ajal käimas kaks Frontexi operatiivtegevust geograafilises piirkonnas, kus see vahejuhtum väidetavalt aset leidis, nimelt piirivalve kiirreageerimisoperatsioon Egeuse merel ja ühisoperatsioon „Poséidon“.

90 Ent nagu nähtub määruse 2019/1896 artiklitest 1 ja 4, on Frontex aga liidu amet, mis koos artiklis 4 osutatud riiklike asutustega moodustab Euroopa piiri- ja rannikuvalve, mille ülesanne on tagada välispiiridel Euroopa integreeritud piirihaldus eesmärgiga hallata piire tulemuslikult, järgides täiel määral põhiõigusi, ning tõhustada liidu tagasisaatmispoliitikat.

91 Määruse 2019/1896 põhjendusest 3 nähtub eelkõige, et selleks anti Frontexile liidu välispiiride kontrolli valdkonnas lisaülesanded ja -pädevus, mida – nagu on märgitud selle määruse põhjenduses 24 – tasakaalustavad põhiõiguste tugevdatud kaitsemeetmed ning ameti suurem aruandekohustus ja vastutus.

92 Määruse 2019/1896 artikli 5 lõike 3 kohaselt hõlbustab ja tõhustab Frontex välispiiride haldamise ja tagasisaatmisega seotud liidu meetmete kohaldamist. Määruse artikli 7 lõikes 4 on sellega seoses täpsustatud, et Frontex toetab nende meetmete kohaldamist, tugevdades, hinnates ja koordineerides liikmesriikide tegevust ning osutades neile meetmete rakendamisel tehnilist ja operatiivabi. Lisaks on nimetatud määruse artikli 10 lõike 1 punktides a, b ja g ette nähtud, et Frontexi ülesanne on eelkõige jälgida rändevooge ning teha integreeritud piirihalduse kõikide aspektide riskianalüüse, jälgida, muu hulgas operatiivandmeid kogudes, liikmesriikide operatiivvajadusi tagasisaatmise läbiviimisel, ning abistada liikmesriike olukorras, kus välispiiridel on vaja tõhustatud tehnilist ja operatiivabi, koordineerides ja korraldades ühisoperatsioone, võttes arvesse seda, et mõnikord võib olla liidu ja rahvusvahelise õiguse kohaselt tegemist humanitaarhädaolukorra ja merepäästega.

93 Samal ajal, nagu on märgitud määruse 2019/1896 põhjenduses 103, järgib see määrus põhiõigusi ning ELi lepingu artiklites 2 ja 6 ning hartas tunnustatud põhimõtteid. Nimetatud määruse artikli 5 lõikes 4 on sellega seoses ette nähtud, et Frontex panustab põhiõigusi käsitleva liidu õigustiku ja eelkõige harta kohaldamisse välispiiridel, ning sama määruse artikli 10 lõike 1 punktiga e on tehtud Frontexile ülesandeks jälgida põhiõiguste järgimist kõigi oma tegevuste puhul välispiiridel ning tagasisaatmisoperatsioonide puhul.

94 Määruse 2019/1896 artikli 80 lõigetes 1 ja 2 on selles osas täpsustatud, et Euroopa piiri- ja rannikuvalve tagab sellest määrusest tulenevate ülesannete täitmisel põhiõiguste kaitse vastavalt asjaomasele liidu õigusele, eelkõige hartale, ja asjaomasele rahvusvahelisele õigusele, sealhulgas Genfis 28. juulil 1951 allkirjastatud pagulasseisundi konventsioonile (*United Nations Treaty Series*, 189. kd, lk 150, nr 2545 (1954)), mida on täiendatud 31. jaanuaril 1967 New Yorgis sõlmitud pagulasseisundi protokolliga, ÜRO Peaassamblee 20. novembril 1989 vastu võetud lapse

õiguste konventsioonile (*United Nations Treaty Series*, 1577. kd, lk 3, nr 27531 (1990)) ning rahvusvahelise kaitse tagamisega seotud kohustustele, eelkõige tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõttele. Täpsemalt tagab ta oma ülesannete täitmisel, et ühtki isikut ei toimetata, ei sunnita sisenema ega saadeta tagasi teise riiki ega anta muul viisil üle teise riigi ametiasutustele tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet rikkudes.

95 Lisaks, mis puudutab tehnilist ja operatiivabi tagasisaatmise valdkonnas, siis on määruse 2019/1896 artikli 48 lõike 1 punkti a alapunktis i koostoimes selle määruse põhjendusega 81 täpsustatud, et selle abi andmisel tuleb täielikult austada põhiõigusi ning see hõlmab nende kolmandate riikide kodanike kindlakstegemist, kelle suhtes kohaldatakse tagasisaatmismenetlust, ning muud liikmesriikide tegevust, mis eelneb tagasisaatmisele.

96 Võttes arvesse Frontexi patrull- ja vaatlustegevust, operatiivandmete kogumist, liikmesriikide ametiasutuste abistamist ja tema kohustust panustada põhiõigusi käsitleva liidu õigustiku kohaldamisse liidu välispiiridel, võib Frontexil üldjuhul olla asjakohast teavet, et tõendada tagasitõrjumisi.

97 Seda enam võib sellel ametil olla sellist teavet geograafiliste piirkondade kohta, kus ta osaleb konkreetses operatiivtegevuses, nagu käesoleval juhul piirivalve kiirreageerimisoperatsioon Egeuse merel ja ühisoperatsioon „Poseidon“, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 89 ning mis toimusid 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetava vahejuhtumi ajal ja samas geograafilises piirkonnas.

98 Nimelt, nagu nähtub määruse 2019/1896 artikli 36 lõike 2 punktidest a, b ja e, artikli 37 lõigetest 1–3, artikli 38 lõikest 2 ning artikli 39 lõigetest 5 ja 8, on Frontexi tegevdirektori ülesanne sellist operatiivtegevust hinnata, heaks kiita ja koordineerida ning koostada selle jaoks operatsiooniplaan koostöös vastuvõtva liikmesriigiga ja konsulteerides osalevate liikmesriikidega.

99 Vastavalt määruse artikli 38 lõike 3 punktidele d, i ja l on operatsiooniplaan aga siduv nii Frontexile kui ka liikmesriikidele eelkõige ülesannete kirjelduse, aruandluse ja hindamise süsteemi ning üldsuuniste osas, mille eesmärk on põhiõiguste tagamine sellise operatiivtegevuse käigus.

100 Eelkõige on Frontex kohustatud tagama, et operatiivtegevuse käigus austaksid põhiõigusi koordineerivad ametnikud, kelle ülesanne on nimetatud määruse artikli 44 lõike 1 ja lõike 3 punktide b ja d kohaselt jälgida operatsiooniplaani nõuetekohast elluviimist ja teavitada tegevdirektorit, kui vastuvõtvate liikmesriikide poolt rühmadele antud korraldused ei ole, eelkõige põhiõiguste küsimustes, operatsiooniplaaniga kooskõlas.

101 Lisaks näeb sama määruse artikli 46 lõige 4 ette, et Frontexi tegevdirektor peatab või lõpetab ameti tegevuse, kui ta leiab, et seoses asjaomase tegevusega esineb põhiõiguste või rahvusvahelise kaitsega seotud kohustuste raskeid või tõenäoliselt jätkuvaid rikkumisi.

102 Lisaks paneb kohustus panustada liidu põhiõigusi käsitleva liidu õigustiku kohaldamisse liidu välispiiridel, mis tuleneb nii käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis kui ka punktides 93–95 viidatud sätetest, Frontexile ülesande teha hoolsalt koostööd kõigis haldus- või kohtumenetlustes, mis puudutavad nende põhiõiguste oletatavaid rikkumisi liidu välispiiridel.

103 Kolmandaks tuleb märkida, et ELTL artikli 268 alusel esitatud lepinguvälise vastutuse hagi võib olla ainus õiguskaitsevahend, mis tagab piisava kohtuliku kaitse liidu kohtus Frontexi vastu.

104 Arvestades sellise lepinguvälise vastutuse tuvastamise hagi erisusi, mis on esitatud liidu vastu Frontexi väidetavate rikkumiste tõttu, mis on seotud kolmandasse riiki tagasitõrjumise operatsiooniga, mille ohvriks isikud – nagu apellant – väidavad end olevat, ei saa neilt isikutelt nõuda veenvate tõendite esitamist selle operatsiooni käigu ja nende kohalviibimise kohta.

105 Nimelt, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 52 sisuliselt märkis, võib asjaolu, et nendel isikutel lasuvat tõendamiskoormist ei ole kohandatud, takistada tagasitõrjumisoperatsiooni ohvritel kasutada Frontexi vastu seoses tema poolt väidetavalt toime pandud õigusvastaste tegudega mis tahes õiguskaitsevahendeid, andes Frontexile sisuliselt puutumatuse ja seades seega ohtu ohvrite selliste põhiõiguste tõhusa kaitse, mis on sätestatud eelkõige harta artiklites 18, 19 ja 47.

106 Seega, kui isikud väidavad, et nad on langenud tagasitõrjumisoperatsiooni ohvriks, nõuab harta artikliga 47 tagatud õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile täielik järgimine, et piisab, kui need isikud esitavad *prima facie* tõendi selle operatsiooni toimumise kohta, milles Frontex osaleb, ja enda kohalviibimise kohta selle ajal.

107 See järeldus on kooskõlas Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikaga.

108 Harta artikli 52 lõike 3 kohaselt peab Euroopa Kohus minimaalse kaitsetasemena arvesse võtma EIÕKga tagatud õigusi, mis vastavad hartaga tagatud õigustele (vt selle kohta 3. aprilli 2025. aasta kohtuotsus Alchaster II, C-743/24, EU:C:2025:230, punkt 24). Niisiis peab Euroopa Kohus silmas pidama, et tõlgendusega, mille ta annab harta artiklile 47, mille esimene ja teine lõik vastavad EIÕK artikli 6 lõikele 1 ja artiklile 13, oleks tagatud kaitse tasemel, mis ei ole vastuolus EIÕK nende sätetega tagatud kaitse tasemega, nagu Euroopa Inimõiguste Kohus on neid tõlgendanud (vt selle kohta 10. septembri 2024. aasta kohtuotsus KS jt *vs*. nõukogu jt, C-29/22 P ja C-44/22 P, EU:C:2024:725, punkt 77 ja seal viidatud kohtupraktika).

109 Euroopa Inimõiguste Kohus on rändajate kollektiivse väljasaatmise kontekstis aga järjepidevalt otsustanud, et kui kaebaja kaebuse keskmes on see, et riigi ametiasutused ei ole tema isikut tuvastanud ega teda individuaalselt kohelnud, võib kaebaja piirduda *prima facie* tõendi esitamisega tema esitatud versiooni kohta faktilistest asjaoludest. Selleks piisab, kui kaebaja esitab vaidlusaluste sündmuste kohta üksikasjaliku, konkreetse ja ühtelangeva ülevaate (vt eelkõige EIK 13. veebruari 2020. aasta kohtuotsus N. D. ja N. T. *vs*. Hispaania, CE:ECHR:2020:0213JUD000867515, punkt 85; EIK 18. novembri 2021. aasta kohtuotsus M. H. jt *vs*. Horvaatia, CE:ECHR:2021:1118JUD001567018, punkt 268, ning EIK 7. jaanuari 2025. aasta kohtuotsus A.R.E. *vs*. Kreeka, CE:ECHR:2025:0107JUD001578321, punkt 214).

110 Sellest järeldub, et Üldkohus rikkus vaidlustatud kohtumääruse punktis 39 õigusnormi, kui ta leidis, et tuleb hinnata, kas apellant on esitanud veenvaid tõendeid oma kohaloleku ja osaluse kohta 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetavas vahejuhtumis, kuid ei analüüsinud, kas apellant esitas selle kohaloleku ja seotuse kohta *prima facie* tõendi.

111 See õigusnormi rikkumine muutis paratamatult vääraks hinnangud, mille Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktides 40–57 andis apellandi esitatud tõenditele, kuna selle hinnangu andmisel lähtus kohus liiga kõrgest tõendamisstandardist.

112 Kuigi sellest õigusnormi rikkumisest piisab vaidlustatud kohtumääruse tühistamiseks, peab Euroopa Kohus selleks, et tagada harta artiklist 47 tulenevate nõuete täielik järgimine, Üldkohtu järelduste põhjal siiski hindama, kas apellant on esitanud *prima facie* tõendi oma kohaloleku ja osaluse kohta 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetavas vahejuhtumis.

– Prima facie *tõendi olemasolu*

113 Vaidlustatud kohtumääruse punktis 37 märkis Üldkohus, et tõendamaks oma kohalolekut ja osalust 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetavas vahejuhtumis, tugineb apellant esiteks enda tunnistusele, teiseks Bellingcati artiklile ja kolmandaks neljale fotole, mis on selles artiklis sisalduvatest videotest tehtud värvilised ekraanitõmmised.

114 Selleks et teha kindlaks, kas neid tõendeid, millele apellant tugineb ja mille ta esitas, võib pidada piisavaks, et *prima facie* tõendada tema kohalolekut ja osalust 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetavas vahejuhtumis, tuleb kõigepealt märkida, nagu Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktides 31 ja 32 õigesti meelde tuletas, et tõendite vaba kogumise põhimõttega kaasneb tõendite vaba hindamise põhimõte. Viimati nimetatud põhimõtte kohaselt on ainus asjakohane kriteerium õiguspäraselt saadud tõendite tõendusjõu hindamisel nende usaldusväärsus (26. septembri 2018. aasta kohtuotsus Infineon Technologies *vs.* komisjon, C-99/17 P, EU:C:2018:773, punkt 65 ja seal viidatud kohtupraktika).

115 Mis puudutab esiteks apellandi kirjalikku tunnistust, siis tuleb meenutada, et selle tõendusjõu hindamiseks tuleb kontrollida tunnistuse usaldusväärsust ja selles sisalduva teabe tõenäosust, võttes eelkõige arvesse tunnistuse koostamise asjaolusid ja adressaati, ja seda, kas selle sisu arvestades näib see mõistlik ja usaldusväärne (vt analoogia alusel 12. juuni 2019. aasta kohtumäärus OY *vs.* komisjon, C-816/18 P, EU:C:2019:486, punkt 4 (kohtujurist Pikamäe seisukoha punkt 6)).

116 Eelkõige ei saa apellandi tunnistust tagasi lükata põhjendusega, et sellel on väike tõenduslik väärtus, võtmata arvesse kõiki käesolevas asjas esitatud tõendeid.

117 Sellest järeldub, et Üldkohus rikkus vaidlustatud kohtumääruse punktides 33 ja 40 õigusnormi, kui ta leidis, et üldjuhul on hageja tunnistusel endal vaid väike tõenduslik väärtus.

118 Nagu nähtub selle kohtumääruse punktides 36 ja 37 tehtud sedastustest, kirjeldas apellant Üldkohtule esitatud hagiavaldusele lisatud kirjalikus tunnistuses üksikasjalikult ja sidusalt oma sõitu Samose saarele, kinnitades samuti, et see toimus 2020. aasta aprillis, ja tagasitõrjumisoperatsiooni, mille ohvriks ta väidab end olevat langenud pärast sellele saarele saabumist.

119 Nende kaalutluste põhjal oleks Üldkohus aga pidanud järeldama, et apellandi kirjalik tunnistus oli piisavalt üksikasjalik, konkreetne ja ühtelangev, et kujutada endast *prima facie* tõendit selle kohta, et apellant oli tõepoolest 2020. aasta aprillis Samose saarelt tagasitõrjumise ohver.

120 Üldkohtu hinnang vaidlustatud kohtumääruse punktis 41, mille kohaselt on selles tunnistuses mitut avaldust, mis ei ole oluliste faktiliste asjaolude osas piisavalt täpsed, ei võimalda järeldada, et see tunnistus ei ole *prima facie* tõend.

121 Sellega seoses nähtub vaidlustatud kohtumääruse punktist 41, et selle hinnangu põhjendamiseks märkis Üldkohus ühelt poolt, et vastuseks küsimusele, kas ta mäletab kuupäeva, mil ta Euroopasse reisis, kinnitas apellant, et ta ei mäleta tegelikult seda kuupäeva, kuid arvas, et see toimus aprillis, ja teiselt poolt, et ta oli avaldanud, et ta kuulus 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetava vahejuhtumi ajal 22 isikust koosnevasse rühma, kuid et ta ei olnud oma tunnistuses nimetanud ühtegi neist teistest isikutest ega esitanud ühtegi nendelt isikutelt pärinevat tunnistust.

122 Pelk asjaolu, et isik, kes väidab, et ta on tagasitõrjumise ohver, ei mäleta täpset kuupäeva, mil ta Euroopasse reisis, ja et tal ei ole võimalik selle operatsiooni teisi ohvreid täpselt kindlaks teha ega esitada nende tunnistust, ei ole ilmselgelt piisav, et välistada selle isiku tunnistuse tõenduslik väärtus selle kindlakstegemisel, kas tegemist on *prima facie* tõendiga.

123 Nimelt, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 109 ja 115, sõltub see tõenduslik väärtus üksnes tunnistuses esitatud üksikasjalikust, konkreetsest ja ühtelangevast kirjeldusest ning selles sisalduva teabe usaldusväärsusest.

124 Teiseks, mis puudutab Bellingcati artiklit, siis tuleb märkida, et nagu nähtub vaidlustatud kohtumääruse punktides 50 ja 53–55 tehtud sedastustest, on selles kirjeldatud, et isikute rühm saabus Samose saarele üle mere 28. aprillil 2020, et Kreeka ametiasutused tõrjusid need isikud ilma mootorita paadiga tagasi merele ja järgmisel päeval võttis Türgi rannikuvalve avamerel need isikud oma hoole alla. Seega langeb selle artikli sisu kokku apellandi tunnistusega.

125 Seda järeldust ei sea kahtluse alla Üldkohtu hinnangud vaidlustatud kohtumääruse punktis 55, mille kohaselt sisuliselt ei ole selles artiklis esitatud andmed selles nimetatud asjaolude asetleidmise aja ja koha kohta piisavalt täpsed ning lisaks ei olnud võimalik kontrollida allikaid, millel selle artikli koostajate järeldused põhinesid. Nimelt, kuigi need hinnangud võivad aidata tuvastada, et Bellingcati artiklit ei saa pidada veenvaks tõendiks 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetava vahejuhtumi kohta, ei saa need võtta sellelt artiklilt kogu tõendusjõudu ega takistada seega selle artikli käsitamist apellandi kirjalikus tunnistuses seisnevat *prima facie* tõendit kinnitavana.

126 Kolmandaks, mis puudutab nelja fotot, mis pärinevad Bellingcati artiklist, siis leidis Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktis 48, et apellant ei ole seal kergesti tuvastatav ega selgelt äratuntav ning et seetõttu ei saa need fotod tõendada, et neil fotodel märgitud isik on sama isik, kelle pilt on apellandi passis. Isegi kui eeldada, et see on nii, tuleb siiski tõdeda, et need Üldkohtu hinnangud ei mõjuta asjaolu, et apellandi kirjalik tunnistus – milles on üksikasjalikult, konkreetselt ja ühtelangevalt kirjeldatud tagasitõrjumisoperatsiooni, mille ohvriks ta väidab end olevat langenud 2020. aasta aprillis Samose saarele saabudes ja mida kinnitab Bellingcati artikkel – on *prima facie* tõend käesoleva kohtuotsuse punkti 106 tähenduses.

127 Lisaks ei sea Frontexi argumendid, mis on esitatud vaidlustatud kohtumääruse punktis 38 ja mille kohaselt ei olnud teda teavitatud 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetavast vahejuhtumist ning ta ei olnud saanud selle juhtumi kohta mingit teavet, kahtluse alla apellandi esitatud *prima facie* tõendit tema kohaloleku ja osaluse kohta väidetavas vahejuhtumis. Arvestades Frontexi kohustust tagada põhiõiguste järgimine ja teavet, mis tal pidi selle kohta olema eelkõige seoses Egeuse merel piirivalve kiirreageerimisoperatsiooniga ja ühisoperatsiooniga „Poseidon“, ei saa ta ilma muude täpsustusteta tugineda sellele, et ta ei olnud väidetavast vahejuhtumist teadlik.

128 Seega, võttes arvesse asjaolu, et apellant ei pea esitama mitte veenvat tõendit, vaid *prima facie* tõendi oma kohaloleku ja osaluse kohta 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetavas vahejuhtumis, tuleb tõdeda, et tõendid, millele apellant tugineb ja mille ta esitas ning mis moodustavad üksteisega kooskõlas olevate asjaolude kogumi, olid selle *prima facie* tõendamiseks piisavad.

– Üldkohtu kohustus jätkata menetlust ja teha menetlustoimingud

129 Käesoleva kohtuotsuse punktides 110 ja 128 esitatud järeldustest tuleneb, et Üldkohus rikkus vaidlustatud kohtumääruse punktides 13, 14, 61 ja 62 õigusnormi, kui ta leidis, et kuna apellant ei ole tõendanud, et talle tegelikult kahju tekitati, tuleb tema hagi Üldkohtu kodukorra artikli 126 alusel jätta ilmselge õigusliku põhjendamatuse tõttu rahuldamata, ilma et menetlust oleks vaja jätkata.

130 Ühelt poolt, sõltumata apellandi esitatud tõendite tõenduslikust väärtusest, rikkus Üldkohus õigusnormi, kui ta leidis, et asjaolu, et apellant ei ole tõendanud, et talle on tegelikult kahju tekitatud, annab alust jätta tema lepinguvälise vastutuse tuvastamise hagi vastavalt artiklile 126 läbi vaatamata, kuna see on ilmselgelt õiguslikult põhjendamatu.

131 Teiselt poolt, võttes arvesse esiteks käesoleva kohtuotsuse punktides 88–103 kirjeldatud vaidluse erisusi ja teiseks asjaolu, et apellant esitas *prima facie* tõendi selle kohta, et ta on tagasitõrjumise ohver, esitades kirjaliku tunnistuse ja Bellingcati artikli, on Üldkohus rikkunud õigusnormi sellega, et ta ei jätkanud enne tema menetletavas kohtuasjas lahendi tegemist menetlust selleks, et teha selles kohtuasjas menetlustoiminguid.

132 Kui hageja esitab *prima facie* tõendi selle kohta, et ta on tagasitõrjumise ohver, ja heidab Frontexile ette selles tagasitõrjumises osalemist, peab Üldkohus tema menetluses olevas kohtuasjas menetlust jätkama ja tegema menetlustoiminguid, et hinnata kõigi tema käsutuses olevate andmete põhjal selle asjaolu tõelevastavust. Kui Üldkohus jõuab järeldusele, et seda *prima facie* tõendit ei lükka ümber hageja ärakuulamisel või selle kohtuasja teiste poolte menetlusdokumentides esitatud tõendid ja argumendid või muud võimalikud tõendid, mis on saadud kohtuasjas menetlustoimingute tegemisel, tuleb eeldada, et see asjaolu on tõendatud.

133 Võttes eelkõige arvesse teavet, mis oli Frontexi käsutuses tema ülesannete täitmiseks ja pädevuse teostamiseks, ning tema kohustust tagada põhiõiguste järgimine piirivalve kiirreageerimisoperatsioonil Egeuse merel ja ühisoperatsioonil „Poseidon“, oli Üldkohus käsitletaval juhul kohustatud võtma menetlust korraldavaid meetmeid või tegema menetlustoiminguid, et saada sellelt ametilt kogu tema käsutuses olev asjakohane teave, et selgitada välja 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetava vahejuhtumi asjaolud. Need menetlustoimingud olid vajalikud selleks, et arvestades tõendamiskoormise kohandamist apellandi kasuks käesoleva kohtuotsuse punktis 106 esitatud kaalutlustest lähtudes, oleks Üldkohtul tõepoolest piisavalt teavet, et hinnata apellandi hagi põhjendatust, ja ta saaks tagada tema õiguste tõhusa kohtuliku kaitse.

134 Sellega seoses tuleb märkida, et Üldkohtu menetluses esitas apellant mitu taotlust selliste meetmete võtmiseks või toimingute tegemiseks.

135 Esiteks esitas apellant 10. märtsil 2022 Üldkohtule taotluse anda menetlust korraldavate meetmete või menetlustoimingute raames Frontexile korraldus võimaldada tal tutvuda järgmiste dokumentidega.

136 Kõigepealt soovis ta tutvuda operatsiooniplaani peamiste osadega, kõigi selle lisade ja operatsiooniplaani puudutava käsiraamatuga seoses piirivalve kiirreageerimisoperatsiooniga Egeuse merel 2020. aastal.

137 Seejärel palus ta edastada kogu kirjavahetus, sealhulgas, kuid mitte ainult, kirjad, e-kirjad ja kõik nende lisad, dokumendid, sealhulgas, kuid mitte ainult, hinnangud, kirjeldused, ülevaated, märkused, aruanded ja analüüsid, vastustaja ja Kreeka ametiasutuste vaheline teabevahetus 2020. aastal Egeuse merel piirivalve kiirreageerimisoperatsiooni ettevalmistamisel, sealhulgas kõik edastatud dokumendid, mis sisaldavad kõnealuse operatsiooni olukorra ja eesmärkide kirjeldust määruse 2019/1896 artikli 39 tähenduses.

138 Lõpuks nõudis ta, et esitataks kogu kirjavahetus, sealhulgas, kuid mitte ainult, e-kirjad, sõnumid, teated ja kirjad ning kõik lisad ühelt poolt Frontexi tegevdirektori ja teiselt poolt Kreeka rändeministeeriumi, Frontexi põhiõiguste büroo ja kõigi teiste isikute vahel seoses dokumenteeritud tagasisaatmisoperatsioonidega, mis toimusid 18. ja 19. aprillil 2020 ehk kümme päeva enne 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetavat vahejuhtumit.

139 Teiseks palus apellant oma 10. märtsi 2022. aasta taotluses Üldkohtul samuti korraldada kohtuistung, et ta saaks anda suuliselt selgitusi Egeuse merel toimunud tagasitõrjumisoperatsiooni kohta, mille ohver ta väidab end olevat, ja mittevaralise kahju kohta, mis talle sellega seoses tekkis.

140 Kolmandaks palus apellant 29. aprillil 2022 Üldkohtul menetlust korraldava meetmena nõuda Frontexilt välja OLAFi aruanne tervikuna, sealhulgas selle lisad.

141 Neljandaks palus apellant 18. mail 2022 Üldkohtul menetlust korraldava meetmena nõuda Frontexilt välja JORA aruanded vahejuhtumite kohta, mis leidsid aset 28. ja 29. aprillil 2020.

142 Lisaks esitas apellant vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 83 viidatud kohtupraktikale iga menetlust korraldava meetme või menetlustoimingu taotluse kohta minimaalsed tõendid, mis kinnitavad nende meetmete vajalikkust kohtumenetluse huvides.

143 Nimelt, mis puudutab OLAFi aruande täies ulatuses väljanõudmise taotlust, siis väitis apellant, et see aruanne, mis ei olnud Üldkohtule hagi esitamise ajal veel avaldatud, kirjeldas muu hulgas 28. ja 29. aprillil 2020 Egeuse merel toimunud tagasitõrjumisoperatsiooni. Lisaks kinnitab see aruanne Üldkohtus apellandi esitatud väiteid, mille kohaselt esiteks teavitati Frontexi haldusnõukogu selle ameti vahendite ja töötajate osalemisest ebaseaduslikes tagasitõrjumisoperatsioonides ning teiseks varjati ja moonutati selle ebaseadusliku tegevuse ja tegevusetusega seotud teavet ja tõendeid, takistades muu hulgas Frontexil kasutada oma õigusi kooskõlas määruse 2019/1896 artikli 46 lõigetega 4 ja 5. Lisaks võimaldab see aruanne apellandi väitel tuvastada, et 28. ja 29. aprilli 2020. aasta tagasisaatmisoperatsioonist teatamata jätmine ei ole tingitud sellest, et Frontexi eriti hästi varustatud vaatluslennuk, mis lendas üle piirkonna, kus mere ületamise vahemaad on väga lühikesed, ei olnud midagi tuvastanud, vaid on tingitud Frontexi organisatsioonikultuurist, mille kohaselt tuli rändajate põhiõiguste rikkumiste suhtes „silmad kinni pigistada“.

144 JORA aruannete väljanõudmise taotluse põhjendamiseks väitis apellant, et uurivate ajakirjanike konsortsiumi poolt 28. aprillil 2022 avaldatud uurimuse tulemusena õnnestus tal saada tõendeid selle kohta, et 28. ja 29. aprillil 2020 viidi Frontexi operatsioonidega hõlmatud piirkonnas läbi

kolm eraldi operatsiooni ning et need kõik klassifitseeriti ühisoperatsioonide kohta teabe edastamise rakenduse andmebaasis (*Joint Operations Reporting Application*), mis asub Frontexi serveris, „rände ennetamise“ operatsioonidena.

145 Mis puudutab 10. märtsil 2022 esitatud dokumentide väljanõudmise taotlusi, siis leidis apellant sisuliselt, et need on vajalikud selleks, et Üldkohus saaks kindlaks teha, kas Frontexile etteheidetav tegevus ja tegevusetus võisid kaasa tuua tema lepinguvälise vastutuse, nagu apellant väitis oma esimeses kohtuastmes esitatud hagiavalduses.

146 Arvestades apellandi taotlusi menetlust korraldavate meetmete võtmiseks ja menetlustoimingute tegemiseks ning tõendeid, mille apellant esitas nende meetmete vajalikkuse tõendamiseks, tuleb meenutada, et kuigi Üldkohtu ülesanne on kodukorra artikli 90 lõike 1, artikli 92 lõike 1 ja artikli 106 kohaselt otsustada, kas need meetmed on tema menetluses oleva vaidluse lahendamiseks vajalikud, peab Euroopa Kohus siiski kontrollima, kas Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta jättis need taotlused rahuldamata (vt selle kohta 28. juuli 2011. aasta kohtuotsus Diputación Foral de Vizcaya jt *vs.* komisjon, C-474/09 P – C-476/09 P, EU:C:2011:522, punkt 93 ja seal viidatud kohtupraktika).

147 Eriti, nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktidest 80 ja 84, on Euroopa Kohtu ülesanne apellatsioonimenetluses – milles vaidlustatakse tõendamiskoormist ja tõendite kogumist reguleerivate normide kohaldamine Üldkohtu poolt – kontrollida, kas Üldkohus on täitnud oma kohustust harta artiklist 47 tulenevaid nõudeid täielikult järgides.

148 Tuleb siiski asuda seisukohale, et kuna apellant on esitanud *prima facie* tõendi selle kohta, et tagasitõrjumisoperatsioon on talle kahju tekitanud, ja kuna Frontex ei teinud vabatahtlikult koostööd, siis kuulub apellant käesoleva kohtuotsuse punktides 81 ja 82 meelde tuletatud kohtupraktikas nimetatud erandjuhtude hulka, mille tõttu on põhjendatud Üldkohtu sekkumine apellandi soovitatud menetlust korraldavate meetmete võtmiseks ja menetlustoimingute tegemiseks nende Frontexi valduses olevate tõendite kogumisel, mis puudutavad seda tagasitõrjumist.

149 Sellega seoses tuleb eelkõige rõhutada, et OLAFi aruandes, mille erinevad meediakanalid osaliselt avalikustasid ja mis on lisatud apellandi apellatsioonkaebusele, on punkti 2.2.1 alapunktis c sõnaselgelt viidatud 28. ja 29. aprillil 2020 toimunud kollektiivsetele väljasaatmisoperatsioonidele, mille ohver apellant väidab end olevat, ning märgitud, et Frontexi kaks üksust (*risk analysis unit* ehk „RAU“ ja *vulnerability assessment unit* ehk „VAU“) kinnitasid mõnede *open source*-aruannete, sealhulgas Bellingcati artikli, usutavust just nende faktiliste asjaolude osas.

150 Järelikult ei saanud Üldkohus ilma õigusnormi rikkumata jätta apellandi menetlust korraldavate meetmete võtmise või menetlustoimingute tegemise taotlusi rahuldamata vaidlustatud kohtumääruse punktis 60 esitatud põhjustel, see tähendab põhjustel, et ta ei ole sugugi kohustatud võtma täiendavat meedet vaidlusaluste asjaolude kohta tõendite kogumiseks, isegi kui ta oma analüüsi tulemusel jõuab järeldusele, et ühelgi toimikus sisalduvatest elementidest ei ole tõenduslikku väärtust.

151 Lisaks, mis puudutab apellandi taotlust korraldada kohtuistung, et ta saaks Üldkohtus suuliselt selgitusi anda, siis rikkus Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktis 58 õigusnormi, kui ta jättis selle taotluse rahuldamata põhjendusel, et arvestades järeldust, et apellandi esitatud tõenditega ei olnud ilmselgelt võimalik tõendada väidetava kahju põhjustanud asjaolusid, ja

asjaolu, et üldiselt on apellandi tunnistusel vaid väike tõenduslik väärtus, ei võimaldaks apellandi ärakuulamine apellandil täita temal lasuvat tõendamiskoormist väidetava kahju põhjustanud asjaolude osas, seda enam, et ta oli oma kirjaliku tunnistuse juba esitanud.

152 Nimelt, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktides 116 ja 117, ei saa Üldkohus *a priori* asuda seisukohale, et apellandi enda tunnistusel on üldjuhul vaid väike tõenduslik väärtus. Lisaks kujutab apellandi kirjalik tunnistus, mida toetab Bellingcati artikkel ja mis moodustavad seega üksteisega kooskõlas olevate asjaolude kogumi, käesoleva kohtuotsuse punktides 113–128 esitatud põhjustel endast *prima facie* tõendit selle kohta, et 28. ja 29. aprilli 2020. aasta väidetav vahejuhtum talle kahju tekitas, mistõttu oleks tema ärakuulamine võimaldanud Üldkohtul saada täpsustusi apellandi kirjalikus tunnistuses esitatud faktiliste asjaolude kohta ja hinnata täielikult selle tunnistuse usaldusväärsust.

153 Kõiki eelnevaid kaalutlusi arvestades tuleb apellatsioonkaebuse ainsa väitega nõustuda ja seega vaidlustatud kohtumäärus tühistada.

Kohtuasja tagasisaatmine Üldkohtule

154 Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 61 esimese lõigu kohaselt võib Euroopa Kohus teha Üldkohtu otsuse tühistamise korral asja suhtes ise lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium seda lubab.

155 Käesoleval juhul see nii ei ole. Nimelt, kuna Üldkohus ei teinud kohtuasjas nõuetekohaselt menetlustoiminguid, et teha kindlaks, kas Frontexi lepinguvälise vastutuse tingimused on täidetud, ei luba menetlusstaadium asja suhtes kohtuotsust teha. Seega tuleb kohtuasi saata apellandi hagi lahendamiseks tagasi Üldkohtule.

Kohtukulud

156 Kuna kohtuasi saadetakse tagasi Üldkohtule, otsustatakse kohtukulude kandmine edaspidi.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. **Tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 13. detsembri 2023. aasta kohtumäärus Hamoudi *vs.* Frontex (T-136/22, EU:T:2023:821).**

2. **Saata kohtuasi tagasi Euroopa Liidu Üldkohtule.**

3. **Otsustada kohtukulude kandmine edaspidi.**

Allkirjad